

Riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning

Enligt uppdrag lämnar den för landstinget och kommunerna gemensamma arbetsgruppen för hjälpmedel förslag på Riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning.

Arbetsgruppens representanter:

Kommunförbundets hjälpmedelsgrupp	Hjälpmedelskonsulenter NLL
Britta Liljedal, Piteå kommun	Anna-Karin Wiklund
Eva-Lisa Hägglund, Bodens kommun	Eva Busk
Maj-Britt Lantto, Luleå kommun	Ewa Öhström-Holmqvist
Mats Lindmark, Gällivare kommun	Karin Granbom
Tuula Tammilahti, Haparanda kommun	Lena Palmgren
Samt chefer Luleå kommun	Liselotte Lundbäck
Gabriella Sjöström	Susanne Forsling
Lena Kruse	Marit Persson

Förslaget är en sammanställning av landstingets ”Riktlinjer för hjälpmedelsverksamheten” och kommunernas ”Gemensamma riktlinjer för medicintekniska produkter”.

Ingen förändring är gjord avseende förskrivningsrätt och kriterier jämfört med landstingets och kommunernas nuvarande riktlinjer med ett undantag. Detta undantag är: Förskrivning av cykel i vuxenstorlek till barn och ungdomar t.o.m. 19 år ändras åldersgränsen till t.o.m. 17 år. I förslaget ingår uppgifter om:

1. Vilka hjälpmedel som kan förskrivas inklusive information om beslutade egenavgifter
2. Vilka yrkeskategorier som har förskrivningsrätt och vad förskrivningsrätten omfattar
3. Kriterier för förskrivning
Eventuell information om hjälpmedlet endast kan förskrivas enligt särskild rutin för dyrare och lågfrekventa hjälpmedel
Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013
Uppgifter om patientens egenansvar.

Information om rutiner mm kommer att sammanställas och presenteras tillsammans med riktlinjerna på Hjälpmedelsportalen som ett förskrivarstöd i förskrivningsprocessen, se nedan. Riktlinjerna innehåller ICF termer, dessa är markerade*.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013

Gränsdragningen berör förskrivarkategorierna arbetsterapeut, distriktssköterska och sjukgymnast vid förskrivning av hjälpmedel i primärvård och i ordinärt boende.

Om arbetsterapeut, distriktssköterska eller sjukgymnast är förskrivare är det angivet i riktlinjerna om det är landstingets eller kommunens ansvar. Under rubriken **Kriterier för förskrivning** anges **Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentralen i första hand alt. Hembesök rekommenderas alt. Hembesök krävs**. Definition finns beskriven i Policy och samverkansdokumentet.

Publicering och förskrivarstöd

Riktlinjerna kommer att kunna läsas på NLL+ Hjälpmedelsportalen och Kommunförbundet Norrbottens hemsida. Hjälpmedelsportalen är den gemensamma webbsidan för information till förskrivare av hjälpmedel både i landstinget och i kommunerna.

På Hjälpmedelsportalen i Riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel kommer det för varje produktundergrupp att finnas stöd för förskrivare i förskrivningsprocessen i form av länkar och dokument samt skriven text med rutiner mm, se bifogat exempel. Detta förskrivarstöd är under bearbetning och kommer att färdigställas under hösten.

Lokala tillämpningar/rutiner i kommunernas särskilda boendeformer

Det finns lokala tillämpningar/rutiner i kommunerna gällande riktlinjerna för förskrivning av hjälpmedel i särskilda boendeformer. Ingen förändring är av dessa tillämpningar är gjorda i detta arbete. Översyn är planerad till 2013.

Förskrivare i respektive kommun behöver uppmärksammas på att det kan finnas lokala tillämpningar i särskilda boendeformer.

04 Hjälpmedel för personlig medicinsk behandling	8
.....	8
0403 Hjälpmedel för andningsbehandling.....	8
04 03 06 Inhalatorer	8
04 03 12 Respiratorer.....	8
04 03 18 Oxygenutrustningar.....	9
04 03 21 Slemsugar.....	9
04 03 27 Andningsmuskeltränare.....	10
04 06 Hjälpmedel vid cirkulationsbehandling	10
04 06 06 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen	10
04 06 12 Kompressionsutrustningar.....	11
04 27 Stimulatorer	12
04 27 06 Stimulatorer för smärtlindring.....	12
04 27 15 Ljudstimulerare	12
04 27 18 Hjälpmedel för sinnesstimulering	13
04 30 Hjälpmedel för värme- och/eller kylbehandling	14
04 30 06 Hjälpmedel för kylbehandling.....	14
04 33 Antidecubitushjälpmedel	14
04 33 06 Madrasser och madrasskydd avsedda för trycksårsprevention	14
04 48 Rörelse-, styrke- och balansträningsredskap.....	15
04 48 03 Tränings- och ergometercyklar	15
04 48 08 Ståbarrar och ståstöd.....	16
04 48 15 Arm- bål och benträningsredskap	16
04 48 21 Tippbrädor	17
04 48 27 Hjälpmedel för placering (lagring) av kroppen under behandling.....	17
06 Ortoser och proteser	19
06 03 Spinala ortoser	19
06 04 Ortoser för buken.....	19
06 04 06 Hjälpmedel vid bräckbehandling.....	19
06 06 Övre extremitetsortoser, kroppsburna	20
06 06 03 Fingerortoser 06 06 12 Hand-handledsortoser 06 06 15 Armbågsortoser 06 06 21 Skulderortoser	20
06 12 Nedre extremitetsortoser	21

06 12 03 Fotortoser	21
06 12 06 Fotledsortoser	22
06 12 09 Knäortoser	22
06 18 Övre extremitetsproteser, system.....	23
06 24 Nedre extremitetsproteser	23
06 30 Protoser, utom extremitetsproteser	24
06 30 03 Peruker 06 30 06 Postischer och toupéer	24
06 30 18 Bröstproteser	25
06 33 Ortopediska skor	25
06 33 03 Konfektionsskor och bekvämskor	25
06 33 06 Specialtillverkade skor, över egen läst.....	25
06 33 09 Anpassade standardskor.....	25
09 Hjälpmedel för personlig vård	27
09 06 Kroppsburen skyddsmateriel	27
09 06 03 Huvudskydd	27
09 06 21 Fot-, häl- och tåskydd.....	27
09 06 24 Kroppsskydd	27
09 09 Hjälpmedel för av- och påklädning	28
09 09 03 Strumppådragare.....	28
09 12 Hjälpmedel vid toalettbesök	29
09 12 03 Flyttbara toalettstolar, med och utan hjul	29
09 12 09 Toalettsitsar.....	29
09 12 12 Toalettstolsförhöjningar, fristående	30
09 12 18 Toalettstolsförhöjningar, fasta tillsatser	30
09 12 21 Toalettsitsar med inbyggd lyftanordning.....	31
09 12 24 Armstöd och/eller ryggstöd som monteras på toaletten.....	31
09 33 Hjälpmedel vid tvättning, bad och dusch 09 33 03 Bad och duschstolar (med och utan hjul), badbrädor, pallar, ryggstöd och sitsar	32
09 33 12 Badbritsar, duschbord och skötbord	32
12 Hjälpmedel vid förflyttning.....	34
12 03 Gånghjälpmedel som hanteras med en arm	34
12 03 03 Stödkäppar 12 03 05 Armbågs-kryckor	34
12 03 09 Underarmskryckor (Ra-kryckkäppar) 12 03 12 Axillarkryckor 12 03 16 Gånghjälpmedel med tre eller fler stödben.....	35
12 06 Gånghjälpmedel som hanteras med båda armarna	35
12 06 03 Gåstativ	35

12 06 06 Rollatorer	36
12 06 09 Gåstolar	36
12 06 12 Gåbord	37
12 18 Cyklar	37
12 18 06 Trehjuliga cyklar med fotpedaler	37
Egenavgift.....	37
12 18 09 Handdrivna cyklar.....	38
12 18 15 Parcyklar och tandemcyklar	39
12 18 21 Tilläggsutrustning till cyklar.....	39
12 22 Manuellt drivna rullstolar	40
12 22 03 Manuella tvåhjulsdrivna rullstolar 12 22 09 Manuella rullstolar med ensidesframdrivning	40
12 22 18 Manuella vårdarmanövrerade rullstolar	40
12 23 Motordrivna rullstolar.....	41
12 23 03 Eldrivna rullstolar med manuell styrning 12 23 06 Eldrivna rullstolar med motoriserad styrning	41
12 23 12 Eldrivna vårdarmanövrerade rullstolar.....	42
12 24 Tilläggsutrustning till rullstolar	43
12 24 09 Drivaggregat.....	43
12 24 30 Bälten och selar till rullstolar	44
12 27 Övriga fordon	44
12 27 07 Liggvagnar och paraplyvagnar	44
12 27 15 Rullbrädor och krypvagnar.....	44
12 31 Hjälpmedel för överflyttning och vändning.....	45
12 31 03 Glidbrädor, glidmattor, draglakan och vändningsmattor	45
12 31 06 Vridplattor (vändskivor)	45
12 31 09 Fristående lyftbågar.....	46
12 31 12 Repstegar	46
12 31 15 Uppresningsbälten och västar	46
12 31 21 Överflyttningsplattformar	47
12 36 Personlyftar	47
12 36 03 Hjullyftar, med lyftselar och/eller lyftslingor 12 36 04 Mobila stålyftar	47
12 36 12 Stationära lyftar(monterade på/i vägg/väggar, golv och/eller tak) 12 36 18 Stationära fristående lyftar	48
12 36 15 Stationära lyftar som monteras på eller i andra produkter	48
12 36 21 Lyftselar, sitsar och bårar	49
12 39 Orienteringshjälpmedel.....	49

18 Hjälpmedel för utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler	50
18 03 Bord.....	50
18 03 06 Läsbord, pulpeter och talarstolar.....	50
18 09 Sittmöbler och sitsar	51
18 09 03 Stolar 18 09 09 Coxitstolar	51
18 09 06 Pallar och ståstolar	52
18 09 42 Dynor och underlägg.....	53
18 09 45 Ryggkuddar och ryggdynor.....	53
18 12 Sängar	54
18 12 10 Sängar och lösa sängbottnar, motoriserat reglerbara.....	54
18 12 24 Ställbara rygg- och benstöd	54
18 12 27 Sänggrindar och lyftbågar	55
18 15 Höjdställbara tillsatser till möbler	55
18 15 03 Förhöjningsklotsar och förhöjningsben.....	55
18 18 Stödanordningar	55
18 18 06 Stödhandtag	55
18 30 15 Portabla ramper	56
22 Hjälpmedel för kommunikation och information	57
22 03 Synhjälpmedel.....	57
22 03 03 Ljusfilter (absorbtionsfilter).....	57
22 03 06 Glasögon och kontaktlinser	57
22 03 09 Glas, linser och linssystem som förstorar	57
22 03 12 Kikare och teleskop	58
22 06 Hörhjälpmedel	58
22 06 06 Kroppsburna hörapparater 22 06 09 Hörglasögon 22 06 12 I-örat-apparater 22 06 15 Bakom-örat-apparater 22 06 18 Taktila hörhjälpmedel 22 06 21 Hörapparater som används tillsammans med implantat	58
22 09 Rösthjälpmedel	59
22 09 03 Röstgeneratorer	59
22 09 06 Röstförstärkare för personligt bruk.....	59
22 12 Hjälpmedel för teckning och handskrift	59
22 12 06 Skrivbrädor, ritbrädor, teckningsbrädor	59
22 12 09 Namnteckningsramar, namnstämplor och skrivramar	60
22 12 12 Utrustning för manuell punktskrift.....	60

22 12 15	Skrivmaskiner	60
22 12 24	Programvara för ordbehandling.....	61
22 18	Hjälpmedel för att hantera ljud-, bild- och videoinformation	61
22 18 03	Utrustning för att spela in och återge ljud	61
22 18 18	Slutna TV-system (CCTV)	62
22 18 24	Transmissionssystem via radio	63
22 18 27	IR-system för ljudinformation.....	64
22 18 30	Slingförstärkare, slingmottagare och slingor.....	64
22 18 39	Anslutningsenheter till ljud-, video- och bildsystem	65
22 21	Samtalshjälpmedel vid närkommunikation.....	65
22 21 03	Bokstavs- och symbolsatser/tavlor	65
22 21 06	Kommunikationsförstärkare.....	66
22 21 09	Samtalsapparater.....	66
22 21 12	Programvara för närkommunikation.....	66
22 21 90	Presentationsmaterial för bokstavssatser och symbolsatser	67
22 24	Telefoneringshjälpmedel och hjälpmedel för andra former av telekommunikation	67
22 24 21	Telefontillbehör	69
22 24 24	Programvara för telekommunikation och telematik.....	69
22 24 30	Porttelefoner.....	70
22 24 90	Programvara för totalkommunikation.....	70
22 27	Varseblivningshjälpmedel	71
22 27 03	Indikatorer med visuella signaler.....	71
22 27 06	Indikatorer med ljudsignaler.....	71
22 27 09	Indikatorer med mekaniska signaler.....	72
22 27 12	Ur och klockor	72
22 27 15	Almanackor, kalendrar och planeringssystem.....	73
22 30	Läshjälpmedel	74
22 30 15	Bokstöd och bokhållare	74
22 30 21	Läsmaskiner	74
22 33	Datorer och terminaler	74
22 33 03	Stationära datorer	74
22 33 06	Bärbara datorer och hand- och fickdatorer.....	
22 36	Inmatningsenheter till datorer	75
22 36 03	Tangentbord	76
22 36 06	Datormöss och musliknande enheter	
22 36 09	Styrspakar (joysticks) till datorer	76
22 36 15	Inmatningstillbehör ..	
22 36 12	Alternativa inmatningsenheter	76
22 36 18	Programvara för inmatning.....	77

22 39 Presentationsenheter för datorer	77
22 39 03 Displayer	77
22 39 06 Skrivare	78
22 39 12 Speciella programvaror för presentation	78
22 90 Hjälpmedel för kognitivt stöd	79
22 90 03 Kognitivt bildstöd för utförande av dagliga livets aktiviteter..	79
24 Hjälpmedel för hantering och transport av produkter	80
24 09 Hjälpmedel för att handha, manövrera och/eller kontrollera föremål	80
24 09 18 Strömbrytare (till/från funktion) och omkopplare.....	80
24 13 Hjälpmedel som kan styra och kontrollera på avstånd	80
24 13 03 Fjärrstyrsystem	80
24 18 Greppanpassningar och hjälpmedel som ersätter arm- och hand och/eller fingergrepp	81
24 18 12 Stativ	81
24 18 18 Peklampor.....	81
24 18 27 Underarmstöd som underlättar manuella aktiviteter	82
24 21 Förlängare	82
24 21 03 Griptänger, manuella	82
27 Hjälpmedel och utrustning för miljöförbättring, verktyg och maskiner	83
27 06 Mätinstrument	83
27 06 21 Hjälpmedel och verktyg för att mäta klimatförhållanden.....	83
Generella riktlinjer för förskrivare	84
Förskrivning från specialistenhet	86
Särskilda förhållanden	87

04 Hjälpmedel för personlig medicinsk behandling

0403 Hjälpmedel för andningsbehandling

04 03 06 Inhalatorer

Hjälpmedel som hjälper en person att inandas och/eller fördela medicin i form av ånga, gas, aerosol eller fint pulver. Här ingår t.ex. jetdispensers, automatiska inhalatorer, tryckrespiratorer, ultraljudsnebulisatorer, filter samt nebulisatorer med doseringsaerosoler.¹

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Läkare i lung-, invärtes- eller barnmedicin, Läkare i allmänmedicin med erfarenhet av andningsbehandling, Läkare i ÖNH-sjukdomar med erfarenhet av andningsbehandling.

Kriterier för förskrivning

Förskrivning av inhalator ska göras av läkare med god kännedom och erfarenhet av inhalationsbehandling. Förskrivning görs efter noggrann undersökning, diagnostisering och provbehandling med dokumenterat positivt resultat. Endast i undantagsfall ska mer än en inhalator förskrivas till samma patient.

Behandling med inhalationsaerosol och spacer provas i första hand innan förskrivning av inhalator.

Inhalator har samma funktion som nebulisator.

04 03 12 Respiratorer

Hjälpmedel för att hjälpa en person att andas genom näsan, munnen eller genom ett framopererat hål i luftstrupen. Här ingår t.ex. ventilatorer och respiratorer som filtrerar och/eller renar inandningsluften, Continuous Po-

---

¹ Kursiverad text under produktgrupp/undergrupp är hämtad från Klassificering av hjälpmedel för personer med funktionshinder och är en beskrivning av vad som ingår under produktundergruppen. Vilka hjälpmedel som kan förskrivas anges under förskrivningsrätt om begränsningar finns.

sitive Airway Pressure (CPAP) och Bilevel Positive Airway Pressure (BiPAP).

Egenavgift

Landstinget: En egenavgift på 500 kr/st tas ut vid behandling av symtomgivande sömnapné från och med 1 januari 2011.

En provbehandling på en månad görs innan egenavgift tas ut.

Förskrivningsrätt

Läkare i lungmedicin

Förskrivningsrätten avser överläkare vid Medicinsk Lungmottagning, Sunderby sjukhus.

Kriterier för förskrivning

Respiratorer förskrivs till patient med stora problem*² av b440 andningsfunktioner* d.v.s. allvarlig andningssvikt av typ respiratorisk insufficiens med underventilering (koldioxidansamling) som dominerande problem.

Hostmaskiner förskrivs till patient med speciella neuromuskulära sjukdomar som medför stora problem* vid b4501 transport av slem i luftvägarna* d.v.s. nedsatt hostförmåga.

CPAP och Bilevel förskrivs till personer med stora problem* av b440 andningsfunktioner* d.v.s. symtomgivande sömnapné och/eller underventilering.

04 03 18 Oxygenutrustningar

Hjälpmiddel för att ge koncentrerad syrgas. Gasen inandas genom näsan och/eller munnen. Några utrustningar koncentrerar syret från den omgivande luften – oxygenkoncentratorer.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Läkare i lungmedicin

Förskrivningsrätten avser överläkare vid Medicinsk Lungmottagning, Sunderby sjukhus

Kriterier för förskrivning

–

04 03 21 Slemsugar

Utrustning för att suga sekret och/eller slem ut ur lungorna.

---

² Markering med* hänvisar till ICF termer och Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Läkare i lung-, invärtes-, barnmedicin eller ÖNH-sjukdomar eller läkare inom neurologi.

Kriterier för förskrivning

–

04 03 27 Andningsmuskeltränare

Hjälpmiddel för att träna andningsmuskulaturerna, antingen genom att anbringa motstånd vid andningen eller genom direkt tryck mot bröstkorgen. Här ingår t.ex. masker som ger in- och/eller utandningsmotstånd.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Förskrivningsrätten avser hjälpmedel för att träna b445 andningsmuskelfunktion* d.v.s. masker som ger in- och/eller utandningsmotstånd.

Läkare i lung-, invärtes- eller barnmedicin, Sjukgymnast med kompetens inom lung-, invärtes-, neuro- eller barnmedicin.

Särskilt boende: Förskrivningsrätten avser PEP-mask (Positive Expiratory Pressure) då motstånd vid utandning krävs.

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Särskilt boende: PEP-mask används då patienten har svårt problem* att sluta läpparna för att blåsa i flaska eller BA-tub.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

04 06 Hjälpmiddel vid cirkulationsbehandling

04 06 06 Stödstrumpor och kompressionsstrumpor för armar och ben och andra delar av kroppen

Tubliknande elastiska bandage för att reducera eller förhindra svullnad orsakad av cirkulationsstörningar.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser förskrivning av kompressionsstrumpor till patienter med ödem, oberoende av diagnos.

Förskrivning av kompressionsstrumpor vid b4352 nedsatt lymfkärns och/eller b4353 lymfkörtelsfunktion* d v s lymfödem och, förskrivning av måttbeställda kompressionsstrumpor vid övriga ödem:
Leg. hälso- och sjukvårdspersonal med lymfterapeututbildning.

Förskrivning av kompressionsstrumpa klass II i standardstorlekar för övriga ödem:
Leg. hälso- och sjukvårdspersonal med erforderlig utbildning inom området.

Kriterier för förskrivning

Förskrivning av kompressionsstrumpor ska ske enligt riktlinjer för ödembehandling.

Kompressionsstrumpor kan endast förskrivas som hjälpmedel vid varaktigt behov av kompressionsbehandling.

Kompressionsstrumpor som del i behandling och kompressionsbehandling vid tillfälligt behov (t.ex. sårbehandling) ingår inte i dessa riktlinjer.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Stödstrumpor/kompressionsklass I är eget ansvar.

04 06 12 Kompressionsutrustningar

Utrustning med luftfyllda dräkter och/eller strumpor som kan omge en påverkad del av kroppen. Utrustningen består även av kompressorer, som producerar kompressionsvågor för att stödja cirkulationen och/eller förhindra svullnad orsakad av cirkulationsproblem.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Landstinget: Leg. hälso- och sjukvårdspersonal med lymfterapeututbildning

Kriterier för förskrivning

Förskrivning av kompressionsutrustning ska ske enligt riktlinjer för ödembehandling.

Kompressionsutrustning för sårvård ingår inte i dessa riktlinjer. Riktlinjerna omfattar förskrivning av personliga hjälpmedel vid varaktigt behov. Hjälpmedelsprodukter som del i en avgränsad behandlingsperiod ingår inte i dessa riktlinjer.

04 27 Stimulatorer

04 27 06 Stimulatorer för smärtlindring

Utrustning som ändrar nervernas känslighet och därmed reducerar känslan av fysisk smärta

Egenavgift

Landstinget: De patienter som har ett långvarigt behov (längre än tre månader) ska erlägga en egenavgift på 1 000 kr efter tre månaders lån eller återlämna TENS-apparaten. De patienter som har ett kortvarigt behov av TENS får låna apparaten kostnadsfritt under högst tre månader.

Stimulator för smärtlindring förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift från och med 2005. Egenavgiften är från och med 1 juli 2009 1000 kr/st. Egenavgiften gäller alla patienter.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser TENS för personer med svår b280 smärtförmimelse* d.v.s. smärta i en eller flera kroppsdelar.

Ordinärt boende: Läkare eller sjukgymnast med grundutbildning i TENS-behandling. Med grundutbildning avses förutom produktkunskap även ellära, smärtfysiologi och grundläggande behandlingsindikationer med elektrodplacering.

Särskilt boende: Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

TENS som används som smärtlindringsmetod vid förlossning, inom mödravården och TENS som del i sårbehandling ingår inte i dessa riktlinjer.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Ordinärt boende: När TENS-apparat är förskriven för långtidslån (längre än tre månader) och egenavgift är erlagd, ansvarar personen själv för all service och tillbehör. Elektrodpaste, elektroder, rullhäfta och batterier bekostas av personen vid nyanskaffning av dessa förbrukningsmaterial.

04 27 15 Ljudstimulerare

Hjälpmedel för att maskera ljud som produceras inne i örat. Här ingår t.ex, tinnitusmaskerare. Här ingår inte tillsatser till hörapparater eller hörapparater med inbyggd tinnitusmaskering.

Hörapparat med inbyggd tinnitusmaskering, se 22 06

Egenavgift

Egenavgift ljudstimulerare (tinnitusmaskerare) förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift på 500 kr/st från och med 1 januari 2011. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser tinnitusmaskerare

Audionom

Kriterier för förskrivning

Tinnitusmaskerare kan förskrivas till patienter med tinnitus grad 3.

04 27 18 Hjälpmedel för sinnesstimulering

Här ingår hjälpmedel som stimulerar ett eller flera sinnen, t ex känsel och hörsel, och som därmed kan påverka vakenhetsgraden

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser tyngdtäcke och sele till gunga.

Arbetsterapeut

Särskilt boende: Luleå kommun även Sjuksköterska

Kriterier för förskrivning

Tyngdtäcke: Kan förskrivas till patient med kognitiv funktionsnedsättning och med stora problem av b134 sömnfunktionen* ex. sömnmängd, insomning, sömnuppehåll, sömnkvalitet och funktioner som omfattar sömncykeln såsom sömnlöshet, och/eller b147 psykomotoriska funktioner* ex. motorisk oro och/eller b152 emotionella funktioner* ex. ångest.

Vid behov av tyngdtäcke bör hjälpmedelskonsulent konsulteras.

Patient/närstående/personal ska föra natt/dagbok före och under utprovningsperioden.

Sele till gunga: Kan förskrivas till barn som inte klarar att sitta i vanlig gunga.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

04 30 Hjälpmedel för värme- och/eller kylbehandling

04 30 06 Hjälpmedel för kylbehandling

Hjälpmedel för att kyla ner kroppen eller en del av kroppen för terapeutiska ändamål.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser kylväst med inbyggda kylelement som hjälpmedel för att kyla ner kroppen eller en del av kroppen för terapeutiska ändamål.

Leg. sjukgymnast på rehabiliteringsmedicinsk klinik eller i neurologiskt poliklinisk verksamhet med länsansvar.

Kriterier för förskrivning

Kylväst kan förskrivas till patient med svårt problem* att bibehålla kroppstemperatur* ex. värmeintolerans vid MS eller andra neurologiska sjukdomstillstånd där enklare metoder prövats men inte gett tillräcklig effekt. Vid behov att kombinera kylväst med kylhatt/keps kan även dessa förskrivas.

Förskrivning kan ske efter genomförd utprovning och utvärdering av användningsgrad och uppnådda effekter. Utvärdering görs av sjukgymnast med förskrivningsrätt av kylväst.

Eget ansvar

Vid behov av enbart kylhatt/keps är detta ett eget ansvar

04 33 Antidecubitushjälpmedel

Hälskydd se 09 06 21

Sittdynor och underlägg avsedda för trycksårsprevention se Dynor och underlägg 18 09 42

Ryggkuddar och ryggdynor avsedda för trycksårsprevention se Ryggkuddar och ryggdynor 18 09 45

Hjälpmedel för placering (lagring) av kroppen under behandling (positioneringskuddar) se 04 48 27

04 33 06 Madrasser och madrasskydd avsedda för trycksårsprevention

Hjälpmedel för att reducera trycket på trycksårskänsliga delar av kroppen.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser tryckreducerande madrasser.

Ordinärt boende: Distriktsköterska, arbetsterapeut inom barnhabilitering

Särskilt boende: Sjuksköterska,
Arbetsterapeut enligt lokal tillämpning i vissa kommuner

Kriterier för förskrivning

Tryckutjämnande madrass kan förskrivas för och/eller:

1. trycksårsprevention vid funktionsnedsättning av:
  - b2702 tryckkänsl*, d.v.s. sinnesfunktion att uppfatta tryck mot eller på huden
  - b810 hudens skyddsfunktioner*, d.v.s. hudens funktioner för att skydda kroppen från fysiska, kemiska och biologiska hot*
2. vid palliativ vård:
  - b280 smärtförminnelse * d.v.s. förminnelse av obehaglig känsla som tyder på tänkbar eller faktisk skada i någon del av kroppens struktur.
3. personer med multifunktionsnedsättning med svår funktionsnedsättning av:
  - b710 funktioner för rörlighet i leder* t.ex. felställningar och b280 smärtförminnelse*.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs

04 48 Rörelse-, styrke- och balansträningsredskap

04 48 03 Tränings- och ergometercyklar

Stationära cyklar för fysisk träning. Här ingår t.ex. armergometercyklar.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser armergometer/sängcykel/manuped.
Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

–

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

04 48 08 Ståbarrar och ståstöd

Stationär utrustning som ger stöd till en person som lär sig att stå.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser ståstöd för träning och/eller för d4104 att stå* eller d4154 att bibehålla stående ställning*.

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Ordinärt boende: Behovet att stå ska vara regelbundet, minst en gång om dagen.

Särskilt boende: Enligt lokal tillämpning/rutin i respektive kommun.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

04 48 15 Arm- bål och benträningsredskap

Utrustning för träning av armars, ben och bålens rörelseförmåga, balans och muskelstyrka. Här ingår t.ex. ribbstolar, trampoliner, gymnastikmattor, studsmattor och balansbrädor.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser rulle, gymnastikmatta, kilkudde, studsmatta, balansplatta och stora bollar typ Bobath när hjälpmedlet är en del i en sjukgymnastisk behandlingsplan.

Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

Studsmatta kan förskrivas i träningsperioder på tre månader varefter uppföljning ska ske. Studsmatta kan förskrivas efter samråd med barnhjälpmedelskonsulent.

Balansplatta kan förskrivas under tidsbegränsad period.

04 48 21 Tippbrädor

Ståplattformar med ryggstöd. Tippbrädan kan successivt vinklas från en liggande horisontell position till en stående vertikal i avsikt att träna en person att vänja sig vid att vara stående.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

I första hand ska ståstöd förskrivas.

Tippbräda kan förskrivas till patient som är i behov av maximalt stöd för d4154 att bibehålla stående ställning*.

Ordinärt boende: Behovet att stå ska vara regelbundet, minst en gång om dagen.

Särskilt boende: Enligt lokal tillämpning/rutin i respektive kommun.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

04 48 27 Hjälpmedel för placering (lagring) av kroppen under behandling

Utrustning för att lagra eller positionera en person för att underlätta behandling och träning. Här ingår ex. positioneringskuddar.

Sittdynor och underlägg avsedda för trycksårsprevention se 04 33 03

Dynor och underlägg se 18 09 42

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser positioneringskuddar för sittande, stående och/eller liggande.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Positioneringskuddar kan endast förskrivas då vanliga kuddar inte fungerar på grund av patientens funktionsnedsättning.

Kan förskrivas till patient med stor eller total* funktionsnedsättning, d.v.s. aktivitetsbegränsning som innebär avsaknad av förmåga att d410 ändra och/eller bibehålla en kroppsställning* i sittande, stående eller liggande.

Barn som inte har möjlighet till annat sittande än sin specialanpassade rullstol ska kunna erbjudas möjlighet till ett alternativt sittande, vilosittande. Här

kan ett flertal positioneringskuddar behövas som stöttar upp barnet. Förskrivning kan endast ske till hemmet. Kontakt ska tas med barnhjälpmedelskonsulent.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Vanliga kuddar är eget ansvar.

06 Ortoser och proteser

06 03 Spinala ortoser

Hjälpmedel som är utformade för att ändra och stödja ryggradens kroppsstrukturer och kroppsfunktioner. Hjälpmedlet kan vara individuellt tillverkat d v s utformat för att möta behovet hos den enskilde brukaren eller prefabricerade d v s utformad för att möta speciella funktionella krav. De prefabricerade hjälpmedlen är antingen inställbara d v s de behöver anpassas till den enskilde brukaren eller färdiga för omedelbart bruk d v s de behöver inga individuella inställningar.

Egenavgift

Landstinget: Ortoser som förskrivs som hjälpmedel är belagda med egenavgift. Maximal avgift per år är 750 kr se [Avgiftshandboken](#). Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Mjuka ryggortoser: sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Spinala ortoser kan förskrivas vid kronisk sjukdom och varaktigt behov av ortos. Max två st/år kan förskrivas.

Innan förskrivning av formgjuten sits ska en bedömning vara gjord av landstingets sitteam.

Patienter med diffusa symtom som t.ex. rygginsufficiens eller lumbago chronica, bör i första hand remitteras till sjukgymnast.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Ortoser vid tillfälliga besvär, vissa enklare ortoser t.ex. mjuka halskragar och ortoser som endast syftar till att möjliggöra/underlätta fritids- och motionsaktiviteter samt idrott är eget ansvar.

06 04 Ortoser för buken

06 04 06 Hjälpmedel vid bräckbehandling

Hjälpmedel för att stödja och hålla bräck på plats. Här ingår t.ex. bräckband och bräckgördlar.

Egenavgift

Landstinget: Ortoser som förskrivs som hjälpmedel är belagda med egenavgift se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Läkare i kirurgi, Läkare i allmänmedicin med erfarenhet av bråckbehandling, Sjukgymnast har endast förskrivningsrätt vid förnyad förskrivning.

Kriterier för förskrivning

Bråckbandage kan förskrivas när operativ behandling inte är möjlig eller då operationen inte gett tillräcklig effekt.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

06 06 Övre extremitetsortoser, kroppsburna

Hjälpmedel som är utformade för att anpassa armarnas kroppsstrukturer och kroppsfunktioner. Hjälpmedlen kan vara individuellt tillverkade d v s utformade för att möta de funktionella behoven hos den enskilde brukaren eller prefabricerade d v s utformade för att möta speciella funktionella krav. De prefabricerade hjälpmedlen är antingen inställbara d v s de behöver anpassas till den enskilda brukaren eller färdiga för omedelbart bruk d v s de behöver inga individuella anpassningar.

06 06 03 Fingerortoser

06 06 12 Hand-handledsortoser

06 06 15 Armbågsortoser

06 06 21 Skulderortoser

Egenavgift

Landstinget: Ortoser som förskrivs som hjälpmedel är belagda med egenavgift. Maximal avgift per år är 750 kr se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, sjukgymnast

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Kriterier för förskrivning

Ortoser inom denna produktgrupp kan förskrivas vid kronisk sjukdom och varaktigt behov.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Ortoser vid tillfälliga besvär och vissa enklare ortoser t.ex. epicondylitbandage samt ortoser som endast syftar till att möjliggöra/underlätta fritids- och motionsaktiviteter samt idrott är eget ansvar.

06 12 Nedre extremitetsortoser

Hjälpmedel som är utformade för att anpassa benens kroppsstrukturer och kroppsfunktioner. Hjälpmedlen kan vara individuellt tillverkade d v s utformade för att möta de funktionella behoven hos den enskilde brukaren eller prefabricerade d v s utformade för att möta speciella funktionella krav. De prefabricerade hjälpmedlen är antingen inställbara d v s de behöver anpassas till den enskilda brukaren eller färdiga för omedelbart bruk d v s de behöver inga individuella anpassningar.

06 12 03 Fotortoser

Hjälpmedel som omfattar hela eller delar av foten. Här ingår t.ex. ortopediska inlägg och insatser till skor, kuddar, hälfootsstöd, häldynor och hälskydd.

Egenavgift

Ortoser som förskrivas som hjälpmedel är belagda med egenavgift. Maximal avgift per år är 750 kr se [Avgiftshandboken](#). Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Kriterier för förskrivning

Inlägg kan förskrivas vid kronisk sjukdom och varaktigt behov av ortos.

Förskrivare vid Ortopedteknik har endast rätt att göra förnyad utprovning för ett nytt par inlägg per år.

Ortos som del i behandling förskrivas inte som hjälpmedel och ingår inte i dessa riktlinjer.

Inlägg kan endast förskrivas till patienter med nedanstående diagnoser och besvär:

- diabetes mellitus med komplikation
clavusbildning med sårhot, mikroangiopathirelaterade besvär, känselrubbingar m.m.
- inflammatorisk ledsjukdom med fotdeformitet och besvär relaterad till grundsjukdomen.

- neurologisk sjukdom med fotdeformitet och besvär och/eller medfödd deformitet med besvär.
- grav pes cavus eller grav pes planovalgus med clavusbildningar och besvär.
- status post fot/fotledsfraktur med felställning och besvär.
- barn med uttalad fotdeformitet t ex pes equino varus (s.k. klumpfot).

Eget ansvar

Fotortoser vid tillfälliga besvär och mindre allvarliga besvär är eget ansvar.

Hallux valgus bandage, pelotter, hälkuddar eller hålfotsinlägg är eget ansvar.

Inlägg för personer med välreglerad, tablett- eller kostbehandlad diabetes mellitus med vanlig framfotsinsufficiens utan neuropati är eget ansvar.

Inlägg för personer med framfotsinsufficiens, d.v.s. nedtrampat främre fotvalv utan påtaglig felställning är eget ansvar.

Pes plano valgus d.v.s. plattföthet behandlas normalt sett inte med inlägg.

06 12 06 Fotledsortoser

Hjälpmedel som omfattar fotleden och hela eller delar av foten.

Egenavgift

Landstinget: Ortoser som förskrivs som hjälpmedel är belagda med egenavgift. Maximal avgift per år är 750 kr se [Avgiftshandboken](#). Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Sjukgymnast endast för elastisk fotledsortos och enkel dorsalskena.

Kriterier för förskrivning

Fotledsortos och dorsalskena kan förskrivas till patient med neurologisk funktionsnedsättning och/eller varaktigt behov av ortos.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Ortoser vid tillfälliga besvär och vissa enklare ortoser t.ex. fotledsbandage samt ortoser som syftar till att möjliggöra/underlätta fritids-, motionsaktiviteter och idrott är eget ansvar.

06 12 09 Knäortoser

Hjälpmedel som omfattar knäleden.

Egenavgift

Landstinget: Ortoser som förskrivs som hjälpmedel är belagda med egenavgift. Maximal avgift per år är 750 kr se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.
Sjukgymnast endast för elastisk knäortos.

Kriterier för förskrivning

Knäortoser kan endast förskrivas vid kronisk sjukdom och varaktigt behov där stor* instabilitet kvarstår efter träning och/eller när svår* felställning/instabilitet kan påverkas med ortos.

Vid ligamentär skada i knä, bör patienten i första hand hänvisas till sjukgymnast för att träna upp sin muskulära styrka om det är möjligt.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Vid tillfälliga besvär och vissa enklare ortoser samt ortoser som endast syftar till att möjliggöra/underlätta fritids-, motionsaktiviteter och idrott är eget ansvar.

06 18 Övre extremitetsproteser, system

Ett system av kompatibla komponenter, vanligen från en enskild tillverkare men som kan sättas samman med individuellt tillverkade komponenter till en rad olika armproteser.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Kriterier för förskrivning

–

06 24 Nedre extremitetsproteser

Ett system av kompatibla komponenter, vanligen från en enskild tillverkare men som kan sättas samman med individuellt tillverkade komponenter till en rad olika benproteser.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Kriterier för förskrivning

–

06 30 Proteser, utom extremitetsprotaser

Hjälpmedel som används för att ersätta, helt eller delvis, utseendet och funktionen av en förlorad kroppsdel förutom armarna eller benen.

06 30 03 Peruker

06 30 06 Postischer och toupéer

Egenavgift

För peruk/postisch/toupée vid permanent håravfall uttas en egenavgift på 500 kr/st från och med 1 januari 2011.

För peruk/postisch/toupée vid tillfälligt håravfall uttas ingen egenavgift.

Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Förskrivningsrätt

Läkare vid hudklinik

Vid tillfälligt håravfall p.g.a. medicinering eller annan behandling har läkare i barnmedicin, gynekologi, invärtesmedicin, kirurgi, rehabiliteringsmedicin, neurologi eller onkologi förskrivningsrätt.

Kriterier för förskrivning

Peruk kan förskrivas till patient med permanent eller tillfälligt håravfall p.g.a. medfödd hårdeffekt, sjukdom, olycksfall, operation eller behandling.

Peruk kan inte förskrivas på grund av normalt håravfall.

Fyra peruker av syntethår eller två peruker av naturhår kan förskrivas per år. Den mest kostnadseffektiva produkten som motsvarar behovet ska alltid väljas i första hand.

För barn/ungdom under 18 år kan ytterligare en peruk per år förskrivas om särskilda behov föreligger.

Landstinget har tecknat avtal med ett antal frisörer i länet som provar ut peruker. Utprovning av annan frisör kan endast ske vid utomlänsvård när patient behöver använda peruk under vårdtiden.

Eget ansvar

Tillbehör för vård av peruk såsom schampo, tejp, hårklämmor och klister att fästa peruken med är eget ansvar. Detta gäller även perukhållare samt val av dyrare peruk.

06 30 18 Bröstproteser

Hjälpmedel som ersätter hela eller delar av bröstet, endast fysiskt

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser vätskefyllda eller bröstproteser av silikon. Byte av bröstprotes får ske när behov finns.

Läkare i kirurgi

Kriterier för förskrivning

–

Eget ansvar

Inköp av BH är ett eget ansvar.

06 33 Ortopediska skor

Skor avsedda att användas vid behandling och/eller för att kompensera strukturella och funktionella missbildningar eller skador på fötterna

Fotortoser (inlägg till skor), se 06 12 03

06 33 03 Konfektionsskor och bekvämskor

Massproducerade ortopediska skor – ej individuellt tillverkade.

Här ingår bl.a. skor med stort lästdjup, mjukt foder eller lång snörning som underlättar av och påtagning av skorna.

06 33 06 Specialtillverkade skor, över egen läst

Ortopediska skor som är individuellt utformade för att möta en persons speciella önskemål och behov

06 33 09 Anpassade standardskor

Standardskor som anpassats för att möta en persons speciella önskemål och behov

Egenavgift

Ortopediska skor är belagda med egenavgift per par skor.

Vuxna 800 kr, barn och ungdomar under 18 år 500 kr

Anpassning av patientens egen standardsko betalas enligt egenavgift ortoser. Se [Avgiftshandboken](#)

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser anpassning av patientens egen standardsko eller förskrivning av bekvämsko/specialtillverkad sko.

Ortopedingenjör/ortopedtekniker efter remiss från behandlande läkare.

Kriterier för förskrivning

Förskrivning av ortopedisk sko innebär att enklast möjliga lösning som uppfyller behovet utprovas. Det innebär att i första hand görs anpassning av patientens egen standardsko, därefter utprovas bekvämsko och sist specialtillverkad sko.

För vuxna kan två par skor per år, samt för barn tre par skor per år förskrivas. Ytterligare par kan förskrivas av medicinska skäl, på grund av onormal skoförslitning föranledd av funktionsnedsättningen, eller till barn och ungdomar under 18 år vid förändrad skostorlek.

För anpassning av standardskor gäller anpassning av två par skor per år för vuxna samt anpassning av tre par skor per år för barn.

Skillnad i fotstorlek: För barn och ungdomar till och med 19 år med funktionsnedsättning som innebär skillnad i fotstorlek på minst två skonummer kan landstinget bekosta det ena skoparet max 500 kr. Detta gäller skor inköpta i öppna handeln samt max tre par skor per år.

Ortopediska skor kan förskrivas till patienter med nedanstående diagnoser och besvär:

- diabetes mellitus med komplikation:
clavusbildning med sårhot, mikroangiopathirelaterade besvär, känselrubbingar osv.
- inflammatorisk ledsjukdom med fotdeformitet och besvär relaterad till grundsjukdomen.
- neurologisk sjukdom med fotdeformitet och besvär och/eller medfödd deformitet med besvär.
- grav pes planovalgus med clavusbildningar och besvär.
- barn med fotdeformitet eller sjukdom/skada som medför funktionella svårigheter att stå/gå.
- status post fot/fotledsfraktur med felställning och besvär.
- benlängdsskillnad som kräver klack/skoförhöjning på minst 15 mm eller mer. OBS! Mätning av benlängdsskillnad ska göras med patienten stående.

Eget ansvar

Vid anpassning av standardsko står personen själv för inköpskostnaden av skon och anpassningen betalas enligt egenavgift ortoser.

Personer med välreglerad, tablett- eller kostbehandlad diabetes mellitus med vanlig framfotsinsufficiens utan neuropathi kan inte få ortopediska skor förskrivas.

Personer med framfotsinsufficiens, dvs nedtrampat främre fotvalv utan påtaglig felställning kan inte få ortopediska skor förskrivas.

09 Hjälpmedel för personlig vård

09 06 Kroppsburen skyddsmateriel

Utrustningar som skyddar och förhindrar att olika delar av kroppen blir skadad. Här ingår även kroppsburna antidecubitushjälpmedel.

Antidecubitushjälpmedel se 04 33

09 06 03 Huvudskydd

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser skyddshjälm.

Arbetsterapeut, Läkare i barnmedicin eller neurologi, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Skyddshjälm kan förskrivas när stor risk för huvudskada föreligger.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

09 06 21 Fot-, häl- och tåskydd

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser hälskydd.

Ordinärt boende: Distriktssköterska

Särskilt boende: Sjuksköterska

Kriterier för förskrivning

Hälskydd kan förskrivas vid behov av att avlasta punktryck på häl och/eller då uppenbar risk för trycksår föreligger.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

09 06 24 Kroppsskydd

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Särskilt boende: Förskrivningsrätten avser höftskyddsbyxa för personer i särskilt boende.

Arbets terapeut, sjukgymnast, sjuksköterska enligt lokal tillämpning/rutin.

Kriterier för förskrivning

Särskilt boende: Förskrivs/tillhandahålls enligt lokal tillämpning/rutin.

09 09 Hjälpmedel för av- och påklädning

09 09 03 Strumppådragare

Hjälpmedel som underlättar för en person att sätta på sig strumpor och sockor.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbets terapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Inom slutenvård: Strumppådragare kan förskrivas till patient i samband med akut insats som operation med restriktioner, om hjälpmedlet är en förutsättning för att självständigt kunna ta på sig strumpor.

Ordinärt boende: Strumppådragare för kompressionsstrumpor kan förskrivas till person med funktionsnedsättning som inte klarar att ta på sig kompressionsstrumpor som förskrivits som personligt hjälpmedel.

Särskilt boende: Strumppådragare kan förskrivas.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Ordinärt boende: Vid planerad operation/åtgärd samt övriga behov än ovan beskrivna är strumppådragare eget ansvar.

09 12 Hjälpmedel vid toalettbesök

09 12 03 Flyttbara toalettstolar, med och utan hjul

Toalettstolar med en behållare och som kan användas för toalettbesök även på andra platser än badrummet. Här ingår även de som kan användas i samband med dusch.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser hygienstolar med hjul som kan användas för toalettbesök och dusch.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Kan förskrivas till patient med behov av att kunna rulla, själv eller med hjälp av annan person, till och från toalettstol och/eller dusch för d5101 att tvätta hela kroppen* och d530 att sköta toalettbehov*

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

09 12 09 Toalettsitsar

Tillhör till toalettstolen eller toaletthinken avsedda att sitta på. De ger stabilitet och/eller komfort.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Förskrivningsrätten avser toalettinsatser för barn.

Arbetsterapeut och sjukgymnast inom barnhabilitering.

Särskilt boende:

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Eget ansvar

Ordinärt boende: Enkla toalettsitsar som t.ex. är mjuka eller i mindre storlek till vuxna personer är eget ansvar. Enkla toalettsitsar i mindre storlek till barn är eget ansvar.

09 12 12 Toalettstolsförhöjningar, fristående

Här ingår toalettstolsförhöjningar som står på golvet. Förhöjningen kan utan svårighet lyftas bort från toaletten.

Egenavgift

Landstinget: Hygienhjälpmedel utan hjul förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift på 300 kr/st. Se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast, Distriktssköterska

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Fristående toalettstolsförhöjning kan förskrivas till patient för att underlätta d4103 att sitta* i syfte d530 att sköta toalettbehov*.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

09 12 18 Toalettstolsförhöjningar, fasta tillsatser

Hjälpmedel som sätts fast direkt på porslinet och som används för att få en högre sitthöjd.

Egenavgift

Landstinget: Hygienhjälpmedel utan hjul förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift på 300 kr/st. Se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast, Distriktssköterska

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Fast toalettstolsförhöjning kan förskrivas till patient för att underlätta d4103 att sitta* i syfte d530 att sköta toalettbehov*.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

09 12 21 Toalettsitsar med inbyggd lyftanordning

Toalettsitsar som har en inbyggd lyftanordning som hjälper en person att kunna sätta sig ner eller resa sig upp från toaletten.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Fristående toalettsits med inbyggd lyftanordning kan förskrivas till patient för att självständigt möjliggöra d4103 att sitta* i syfte d530 att sköta toalettbehov*.

Patienten ska själv kunna hantera hjälpmedlet. Hjälpmedelskonsulent kontaktas för konsultation.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

09 12 24 Armstöd och/eller ryggstöd som monteras på toaletten

Hjälpmedel som monteras på toaletten och som ger stöd när en person ska sätta sig ner eller resa sig upp från toaletten.

Egenavgift

Landstinget: Armstöd och/eller ryggstöd som monteras på toalett förskrivas som hjälpmedel med en egenavgift på 300 kr/st. Se [Avgiftshandboken](#). Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast, Distriktssköterska

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Armstöd och/eller ryggstöd som monteras på toaletten kan förskrivas till patient för att underlätta d4103 att sitta* i syfte d530 att sköta toalettbehov*.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

09 33 Hjälpmedel vid tvättning, bad och dusch

09 33 03 Bad och duschstolar (med och utan hjul), badbrädor, pallar, ryggstöd och sitsar

Här ingår olika hjälpmedel för sittande vid dusch och badkarsbad. Här ingår inte stolar med toaletsits.

Flyttbara toalettstolar, med och utan hjul, se 09 12 03.

Egenavgift

Landstinget: Hygienhjälpmedel utan hjul förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift på 300 kr/st. Se Avgiftshandboken. Ingen egenavgift tas ut av barn och ungdomar under 18 år och patienter i palliativ vård.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser duschstol, duschpall, badbräda samt badstol.

Ordinärt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast, Distriktssköterska

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Duschpall/duschstol samt badkarsbräda kan förskrivas för att underlätta för patient d510 att tvätta sig*

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

09 33 12 Badbritsar, duschbord och skötbord

Stationära eller mobila duschbord, skötbord och påklädningsbänkar som en person ligger på i samband med bad, dusch eller blöjbyte.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ja, för elektriskt höj- och sänkbart skötbord

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser duschbord, skötbord och duschvagnar.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Duschvagn kan förskrivas när duschstol på hjul inte täcker behovet.

Elektriskt höj- och sänkbart skötbord kan förskrivas till barn för att möjliggöra självständig förflyttning, d410 att ändra grundläggande kroppsställning*, till och från skötbordet. Det kan även förskrivas till större barn där föräldrar/personal har behov av olika arbetshöjder och p.g.a. barnets tyngd inte klarar av att sköta barnet.

Gränsdragning kommun - landsting avtal 2013: Hembesök krävs

12 Hjälpmedel vid förflyttning

12 03 Gånghjälpmedel som hanteras med en arm

12 03 03 Stödkäppar

12 03 05 Armbågs-kryckor

Egenavgift

Landstinget: För komplett stödkäpp eller kryckkäpp (inkl. isdubb och doppsko) uttas en egenavgift på 100 kr/st. Egenavgiften gäller för alla patientgrupper.

Permanent behov - Personer med kronisk sjukdom och permanent behov av stödkäpp betalar en egenavgift vid första förskrivningstillfället. Om behov av ny käpp uppstår på grund av slitage förskrivs ny käpp utan egenavgift, detta gäller även tillbehör.

Tillfälligt behov - Vid behov av stödkäpp för tillfälligt behov uttas alltid en egenavgift på 100 kr/st för komplett stödkäpp (inkl. isdubb och doppsko). Vid behov av kompletterande tillbehör till käpp uttas en egenavgift för doppsko 15 kr/st och isdubb 60 kr/st.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Förskrivningsrätt

Läkare för armbågs-kryckor

Sjukgymnast för stödkäpp och armbågs-kryckor

Synpedagog för vit stödkäpp till patient med nedsatt b210 synfunktion*.

Kriterier för förskrivning

Stödkäppar/armbågs-kryckor kan förskrivas när en person är i behov av stöd för d450 att gå*.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

12 03 09 Underarmskryckor (Ra-kryckkäppar)

12 03 12 Axillarkryckor

12 03 16 Gånghjälpmedel med tre eller fler stödben

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Underarmskryckor/axillarkryckor/gånghjälpmedel med tre eller fler stödben kan förskrivas när en person är i behov av stöd för d450 att gå* när enklare hjälpmedel inte uppfyller behovet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013:

Underarmskryckor (Ra-kryckkäppar) och axillarkryckor - Vårdcentral i första hand.

Gånghjälpmedel med tre eller fler stödben - Hembesök rekommenderas.

12 06 Gånghjälpmedel som hanteras med båda armarna

12 06 03 Gåstativ

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser betastöd

Arbets terapeut, Sjukgymnast.

Kriterier för förskrivning

Gåstativ kan förskrivas när en person är i behov av stöd för d450 att gå* när enklare hjälpmedel inte uppfyller behovet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas.

12 06 06 Rollatorer

Egenavgift

Landstinget: Rollator förskrivs som hjälpmedel med en egenavgift på 300 kr/st från och med 1 januari 2005. Barn och ungdomar under 18 år eller patienter inom palliativ vård ska inte betala någon egenavgift.

Egenavgiften tas ut i öppenvård inom 1 månad efter förskrivning (när överföring sker till vårdcentral).

Ingen egenavgift tas ut om rollatorn återlämnas inom en månad. Vid planerad korttids användning uttas ingen egenavgift om rollatorn återlämnas inom fyra månader.

Egenavgift tas ut vid nyförskrivning av rollator och vid byte av modell på grund av ändrat behov (förändring av funktionsnedsättningen och/eller omgivning).

Egenavgift tas inte ut vid byte på grund av behov av reparation av t.ex. bromsar, hjul på tidigare utprovad rollator.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter

Förskrivningsrätt

Arbets terapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Rollator kan förskrivas när en patient är i behov av stöd för d450 att gå* när enklare gånghjälpmedel inte uppfyller behovet.

En (1st) rollator kan förskrivas. Endast i undantagsfall kan två rollatorer förskrivas.

Undantag: om rollator ska nyttjas på olika våningsplan och patienten inte kan förflytta rollatorn mellan våningsplanen eller om patienten inte kan ta sig i och ur bostaden på grund av att tillgång till hiss eller ramp saknas.

Dubbla rollatorer kan inte förskrivas för att snö och smuts dras in i bostaden.

Leverantörens bricka och/eller korg kan förskrivas.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013:

Rollator för inomhusanvändning -Hembesök rekommenderas

Rollator för utomhusanvändning -Vårdcentralen i första hand

Eget ansvar

Önskar personen mer än en rollator utan att kriterierna för detta är uppfyllda ska personen hänvisas till öppna marknaden.

12 06 09 Gåstolar

Hjälpmedel med hjul och sits eller slingor, som stöder kroppen i samband med gång. Kan vara försedd med underarmstöd.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Gåstol kan förskrivas när en person är i behov av stöd för d450 att gå* när enklare gånghjälpmedel inte uppfyller behovet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 06 12 Gåbord

Hjälpmedel med hjul och/eller doppskor och en stödyta eller underarmstöd.
RA-rollatorer ingår under denna Iso-kod.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Gåbord kan förskrivas när en patient är i behov av stöd för d450 att gå* när enklare gånghjälpmedel inte uppfyller behovet.

Vid förskrivning av gåbord ska förskrivaren bedöma att patienten aktivt medverkar vid uppresningen och klarar att ta större delen av belastningen på benen.

Vid förskrivning av gåbord med uppresningstillsats till barn kontaktas barnhjälpmedelskonsulent.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 18 Cyklar

12 18 06 Trehjuliga cyklar med fotpedaler

Egenavgift

Cykel i barnstorlek förskrivas utan egenavgift.

Cykel i vuxenstorlek kan förskrivas till barn/ungdom t.o.m. 17 år, då uttas en egenavgift på 3 000 kr. Patienten kan låna cykel från landstinget t.o.m. 17 års ålder, därefter kan cykeln köpas till restvärdet eller återlämnas. Personen äger då cykeln och ansvarar själv för all service och reparationer.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser cyklar till barn/ungdomar t.o.m. 17 år.

Arbetsterapeut och Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

Förskrivningsrätten avser cyklar i landstingets sortiment. Endast en cykel kan förskrivas. Ny förskrivning kan ske tidigast efter fem år. Byte av cykel kan ske tidigare om funktionsnedsättningen kräver det och görs då efter ny bedömning.

Vid förskrivning av cykel ska enklaste alternativet provas först. Stödhjul till egen cykel ska alltid provas innan trehjulig cykel kan bli aktuell. Cykel kan endast förskrivas för lek och/eller träning samt för att förflytta sig.

Barnet/ungdomen ska kunna d4153 bibehålla sittande ställning* på en sadel med eller utan bålstöd och d435 flytta föremål med hjälp av benen* d.v.s. trampa på cykelpedaler.

Barnet/ungdomen ska vara motiverat att leka/träna eller förflytta sig med cykel. Vid förskrivning med målsättning förflyttning ska behovet vara regelbundet och ge hjälp till självständig förflyttning.

Vid förskrivning med målsättning lek/träning ska möjlighet till kontinuerlig användning finnas.

Målsman ansvarar för att barn/ungdom cyklar i lämplig miljö.

Cykel kan inte förskrivas säsongvis om avsikten är att låna cykeln igen nästa säsong.

Eget ansvar

Vinterförvaring av cykel är eget ansvar.

12 18 09 Handdrivna cyklar

Hjulförsedda cyklar som är handdrivna och har två eller fler hjul.

Egenavgift

Cykel i barnstorlek förskrivas utan egenavgift.

Cykel i vuxenstorlek kan förskrivas till barn/ungdom t.o.m. 17 år, då uttas en egenavgift på 3 000 kr. Patienten kan låna cykel från landstinget t.o.m. 17 års ålder, därefter kan cykeln köpas till restvärdet eller återlämnas. Personen äger då cykeln och ansvarar själv för all service och reparationer.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser cyklar till barn/ungdomar t.o.m. 17 år.

Arbeterapeut och Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

Handdriven cykel kan endast förskrivas för lek/träning eller för att förflytta sig. Barnet/ungdomen ska kunna d4153 bibehålla sittande ställning* på en sits med eller utan bålstöd och förflytta sig med hjälp av armarna.

Barnet/ungdomen ska vara motiverat att leka/träna eller förflytta sig med handdriven cykel. Vid förskrivning med målsättning förflyttning ska behovet vara regelbundet och ge hjälp till självständig förflyttning.

Vid förskrivning med målsättning lek/träning ska möjlighet till kontinuerlig användning finnas.

Målsman ansvarar för att barn/ungdom cyklar i lämplig miljö.

Cykel kan inte förskrivas säsongvis om avsikten är att låna cykeln igen nästa säsong.

Eget ansvar

Vinterförvaring av cykel är eget ansvar.

12 18 15 Parcyklar och tandemcyklar

Egenavgift

Parcykel/tandemcykel kan förskrivas till barn/ungdom t.o.m. 17 år, då uttas en egenavgift på 3 000 kr. Patienten kan låna cykel från landstinget t.o.m. 17 års ålder, därefter kan cykeln köpas till restvärdet eller återlämnas. Personen äger då cykeln och ansvarar själv för all service och reparationer.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser cyklar till barn/ungdomar t.o.m. 17 år.

Arbetsterapeut och Sjukgymnast inom barnhabilitering

Synpedagog till patient med nedsatt b210 synfunktion*

Kriterier för förskrivning

Har brukaren trehjulig cykel som personligt hjälpmedel, kan inte tandem eller parcykel förskrivas (eller omvänt). Dubbelförskrivning medges inte.

Cykel kan inte förskrivas säsongvis om avsikten är att låna cykeln igen nästa säsong.

Eget ansvar

Vinterförvaring av cykel är eget ansvar.

12 18 21 Tilläggsutrustning till cyklar

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser tilläggsutrustning till cyklar för barn/ungdomar t.o.m. 17 år.

Arbetsterapeut och Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

Tilläggsutrustning som inte finns att köpa i öppna handeln t.ex. stödhjul, pedaler, sadlar till patientens egen cykel kan förskrivas som hjälpmedel.

Eget ansvar

Cykel och tilläggsutrustning som finns att köpa i öppna handeln är personens eget ansvar.

12 22 Manuellt drivna rullstolar

12 22 03 Manuella tvåhjulsdrivna rullstolar

12 22 09 Manuella rullstolar med ensidesframdrivning

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ja, för rullstol med upprensingsfunktion

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Förskrivning kan ske för d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning* d.v.s. rullstol när andra förflyttningssätt inte är tillräckliga och för d4153 att bibehålla sittande ställning*.

Den enklaste modellen av rullstol som tillgodoser förflyttningsbehovet och behovet av sittkomfort förskrivs i första hand. Endast i undantagsfall kan patienten få mer än en manuell rullstol förskriven för samma behov.

För rullstol med upprensingsfunktion ska målsättningen vara att underlätta i dagliga livets aktiviteter. Rullstolen ska ge patienten ökad självständighet. Behovet av d4104 att stå* ska vara regelbundet, flera gånger per dag. Rullstol med upprensingsfunktion kan inte förskrivas för enbart ståträning.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

12 22 18 Manuella vårdarmanövrerade rullstolar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Manuell vårdarmanövrerad rullstol kan förskrivas vid nedsatt d450 förmåga att gå*, nedsatt förmåga d460 att röra sig omkring på olika platser* och nedsatt förmåga d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning*.

Manuellt vårdarmanövrerad rullstol kan förskrivas vid frekvent och regelbundet behov. Förskrivning kan även ske vid tillfälligt behov, men ska då återlämnas efter användningen.

En enklare modell av manuellt tvåhjulsdreven rullstol kan vara ett alternativ till manuellt vårdarmanövrerad rullstol. Har personen sedan tidigare en manuellt tvåhjulsdreven rullstol förskriven ska den användas i första hand.

Vid val av modell bör även hänsyn tas till e340 personliga vårdgivare och personliga assistenter*, närstående och omgivningsfaktorer*.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

12 23 Motordrivna rullstolar

12 23 03 Eldrivna rullstolar med manuell styrning

12 23 06 Eldrivna rullstolar med motoriserad styrning

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ja, både vid ny förskrivning och vid byte

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut i samråd med läkare.

Kriterier för förskrivning

Eldriven rullstol kan förskrivas vid stor* eller total* nedsatt d450 förmåga att gå* och behov finns av d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning* för d460 att röra sig omkring på olika platser* när andra förflyttningssätt enligt nedanstående kriterier inte är tillräckliga för förflyttning i den dagliga livsföringen.

Kriterier:

- behovet av förflyttning ska inte kunna tillgodoses av andra förflyttningshjälpmiddel såsom manuell rullstol, rollator, käppar o dyl.
- behovet att förflytta sig med elrullstol ska vara frekvent (flera gånger i veckan) och regelbundet
- patienten ska själv kunna framföra rullstolen utan fara för sig själv eller annan

- elrullstol för inomhusanvändning kan förskrivas när andra förflyttningshjälpmedel inte tillgodoser behovet
- vid förskrivning av elrullstol för utomhusanvändning ska andra förflyttningsmöjligheter i den dagliga livsföringen, t.ex. cykel, buss, bil eller färdtjänst tas i beaktande
- förvaringsutrymme för elrullstolen ska vara lättillgängligt
- utrymmet ska ha eluttag, vara torrt samt ha sådan temperatur att det aldrig blir minusgrader
- den enklaste modellen av elrullstol som tillgodoser förflyttningsbehovet och sittkomfort förskrivs i första hand

Byte av elrullstol kan ske då elrullstolen blivit utsliten, brukaren vuxit ur den eller då behoven förändrats.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

Eget ansvar

Eldriven rullstol som enbart ska användas för rekreation eller i fritidsaktiviteter, till idrottsutövning eller på arbetsplatsen är eget ansvar.

12 23 12 Eldrivna vårdarmanövrerade rullstolar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ordinärt boende: Ja, både vid ny förskrivning och byte

Särskilt boende: Enligt lokal tillämpning

Förskrivningsrätt

Arbets terapeut

Kriterier för förskrivning

Eldriven vårdarmanövrerad rullstol kan förskrivas vid stor* eller total* nedsatt d450 förmåga att gå* och behov finns av d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning* för d460 att röra sig omkring på olika platser* när andra förflyttningsätt enligt nedanstående kriterier inte är tillräckliga för förflyttning i den dagliga livsföringen.

Kriterier:

- Behovet att förflytta sig med eldriven vårdarmanövrerad rullstol tillsammans med närstående/personal ska vara för att upprätthålla dagliga aktiviteter.
- När manuellt tvåhjulsdriven eller vårdarmanövrerad rullstol inte kan användas utomhus

- När enklare förflyttningshjälpmedel inte fungerar och när patienten inte självständigt kan framföra elrullstol på ett säkert sätt.
- Behovet att förflytta sig med elrullstol ska vara frekvent (flera gånger i veckan) och regelbundet
- Eldriven vårdarmanövrerad rullstol kan inte förskrivas för vardagliga aktiviteter som sker någon eller några gånger/vecka. Undantag är om sammanboende inte kan lämna patienten ensam för att utträta vardagliga aktiviteter.
- När inte närstående/personal kan skjutsa patienten i en manuell rullstol på grund av patientens vikt eller funktionshinder hos närstående/personal.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 24 Tilläggsutrustning till rullstolar

12 24 09 Drivaggregat

Hjälpmedel som monteras på en manuellt driven rullstol för att ge kraft för att kunna köra rullstolen

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ordinärt boende: Ja både vid ny förskrivning och byte

Särskilt boende: Enligt lokal tillämpning

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Drivaggregat för vårdarmanövrering se 12 23 12

Drivaggregat kan monteras på rullstol för att underlätta förflyttning av annan person. Drivaggregat kan förskrivas som alternativ till elrullstol med vårdarstyrning.

Drivaggregat för självständig förflyttning se 12 23 03 och 12 23 06

Drivaggregat som består av drivhjul (eldriven enhet som aktiveras med drivringarna) kan förskrivas till manuell rullstol för att underlätta för patienten att själv manövrera rullstolen. Drivhjul kan förskrivas som ett alternativ till eldriven rullstol.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 24 30 Bälten och selar till rullstolar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Bälten och selar till rullstol kan förskrivas för d415 att bibehålla en kroppsställning* och/eller förhindra att patient glider eller faller ur rullstol. Bälten och selar förskrivas som tillbehör till rullstol.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013:Hembesök rekommenderas

12 27 Övriga fordon

12 27 07 Liggvagnar och paraplyvagnar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut och Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Förskrivning av sulkyvagn ska underlätta förflyttning i vardagsaktiviteter i hemmet och närmiljön. Sulkyvagn kan förskrivas till barn när standardbarnvagn inte täcker barnets behov av sittställning/ komfort eller när barnet uppnått en ålder då barnet inte använder sulkyvagn.

Dubbelförskrivning medges inte.

Tvillingvagn kan förskrivas till barn med höftledsgips/ortos. Tvillingvagn kan även förskrivas till barn över 3 år som har ett syskon i spädbarnsålder och på grund av sitt funktionshinder inte kan använda syskonsits/ståbräda. Kontakt ska tas med hjälpmedelskonsulent.

Cykeldrag kan inte förskrivas.

Eget ansvar

Regncape är eget ansvar.

12 27 15 Rullbrädor och krypvagnar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser krypvagn

Arbetsterapeut, Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

–

12 31 Hjälpmedel för överflyttning och vändning

12 31 03 Glidbrädor, glidmattor, draglakan och vändningsmattor

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser glidbrädor/glidmattor/glidlakan

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Hjälpmedlet är avsett att användas för d410 att ändra grundläggande kroppsställning* för att underlätta vid förflyttning i och ur stol samt vändning och positionering i säng. Hjälpmedlet kan användas av patienten själv och/eller av e340 personliga vårdgivare och personliga assistenter* och/eller närstående.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

Eget ansvar

Enklare draglakan och speciella glidmattor/glidbrädor avsedda för användning i bil är eget ansvar.

12 31 06 Vridplattor (vändskivor)

Hjälpmedel som hjälper en person att göra en roterande rörelse med fötterna stående på den roterande skivan.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Vridplatta/vändskiva kan förskrivas för att underlätta överflyttning genom d4104 att stå* och genom d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning*.

Användning av vridplatta förutsätter hjälp av annan person.

För kommunaliserad hälso- och sjukvård avtal 2013: Hembesök krävs.

Eget ansvar

Vridplattor för sittande överflyttning är eget ansvar.

12 31 09 Fristående lyftbågar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser lyftbåge

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Fristående lyftbåge förskrivas till patient för d4106 att förskjuta kroppens tyngdpunkt i liggande*. Lyftbågen ska underlätta att dra sig högre upp, vända sig i säng eller att lyfta upp kroppen.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 31 12 Repstegar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Repstege kan förskrivas i kommunernas särskilda boendeformer. Repstege kan förskrivas för att underlätta för patienten att dra sig upp från liggande för d4103 att sitta* upp i sängen.

12 31 15 Uppresningsbälten och västar

Hjälpmedel som hjälper en person att manuellt förflytta en annan person.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser uppresningsbälten.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Uppresningsbälte kan förskrivas för att ge vårdaren eller patienten ett stabilt grepp i olika överflyttningssituationer.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas.

12 31 21 Överflyttningsplattformar

Hjälpmedel för att i horisontalplanet förflytta en stående person en kort sträcka.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Överflyttningsplattform kan förskrivas när patient inte klarar att gå*. Hjälpmedlet kräver att patienten klarar d4104 att stå* och d4154 att bibehålla stående ställning* vid överflyttning.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 36 Personlyftar

12 36 03 Hjullyftar, med lyftselar och/eller lyftslingor

12 36 04 Mobila stålyftar

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast.

Kriterier för förskrivning

Personlyft kan förskrivas för att patient med hjälp av annan ska kunna överflyttas i den dagliga livsföringen. Personlyft kan förskrivas för d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning* när enklare hjälpmedel inte uppfyller behovet. Lyft med ståfunktion kan förskrivas om brukaren klarar d4104 att stå* och ta belastning.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 36 12 Stationära lyftar(monterade på/i vägg/väggar, golv och/eller tak) 12 36 18 Stationära fristående lyftar

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast.

Särskild förskrivning

Ja i ordinärt boende

Kriterier för förskrivning

Personlyft kan förskrivas för att patient själv eller med hjälp av annan person ska kunna överflytta sig i den dagliga livsföringen. Personlyft kan förskrivas för d465 att förflytta sig med hjälp av utrustning* när andra överflyttnings-sätt och enklare hjälpmedel inte uppfyller behovet.

Stationär lyft kan förskrivas då hjullyft inte uppfyller behovet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 36 15 Stationära lyftar som monteras på eller i andra produkter

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser badkarsmonterad lyft.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Badkarsmonterad lyft kan förskrivas när enklare hjälpmedel eller kommunens bostadsanpassningsbidrag inte täcker behovet.

Badkarsmonterad lyft kan förskrivas då det finns medicinska skäl för patienten att bada och patienten inte klarar d410 att ändra grundläggande kropps-ställning*, att sätta sig/resa sig ur badkar.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 36 21 Lyftselar, sitsar och bårar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser lyftselar.

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

När en patient har behov av personlyft förskrivs lyftsele som ett tillbehör.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

12 39 Orienteringshjälpmedel

12 39 03 Vita käppar (Teknikkäppar)

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser teknikkäppar och markeringskäppar.

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

12 39 09 Akustiska ledfyrrar (Ljudsignalsändare)

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Akustiska ledfyrrar kan förskrivas till en patients bostad och/eller i dennes skolmiljö.

18 Hjälpmedel för utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler

18 03 Bord

18 03 06 Läsbord, pulpeter och talarstolar

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser läsbord.
Arbetsterapeut, Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Läsbord är avsett för d166 att läsa och d170 att skriva* för personer med svår funktionsnedsättning*.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

Eget ansvar

Läsbord avsett för att kunna sitta bättre när man läser eller för att användas som avställningsyta är eget ansvar.

18 06 Belysningsarmaturer

18 06 06 Läs- och arbetsbelysningar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Läs- och arbetsbelysning kan förskrivas då personens läsavstånd är 10 cm eller kortare. Förskrivning kan också ske i synstimulerings syfte till barn i hemmiljön och/eller till skolan.

Eget ansvar

Vid behov av nytt lysrör bekostas detta av patienten.

18 09 Sittmöbler och sitsar

18 09 03 Stolar

18 09 09 Coxitstolar

Stolar på vilka en eller flera delar av sitsens framkant kan vinklas.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Vuxna personer: Förskrivningsrätten avser anpassad arbetsstol till personer med svår funktionsnedsättning*. Med anpassning avses t.ex. bålstöd eller elfunktion.

Barn/ungdomar: Förskrivningsrätten avser anpassad arbetsstol till personer med måttlig eller svår funktionsnedsättning*.

Kriterier för förskrivning

Vuxna

Ordinärt och särskilt boende: Anpassad arbetsstol kan endast förskrivas till personer med svår funktionsnedsättning*. Anpassad arbetsstol kan förskrivas till patient som inte klarar d4103 att sitta* d.v.s. sätta sig ner och resa sig upp från vanlig möbel, förhöjd möbel eller vanlig kontorsstol eller d4153 att bibehålla sittande ställning* när rullstol inte är ett alternativ.

Anpassad arbetsstol kan förskrivas till patient med svår funktionsnedsättning* som d465 förflyttar sig med hjälp av utrustning* såsom gånghjälpmedel eller rullstol men som inte klarar d4103 att sitta*.

Daglig verksamhet: Arbetsstol kan förskrivas som hjälpmedel till person i daglig verksamhet som är i behov av en stol med fler inställningsmöjligheter än den grundutrustning som verksamheten har ansvar för att tillhandahålla.

Barn/ungdomar

Hemmet: Arbetsstol kan förskrivas när funktionsnedsättningen är måttlig eller svår* då stolar på den öppna marknaden och enklare anpassningar inte täcker behovet av sitthjälpmedel.

Arbetsstol kan förskrivas för att patienten ska klara av aktiviteter som d550 att äta* och d155 att förvärva färdigheter* t.ex. skriva, leka vid bord. Arbetsstolen kan också förskrivas i syfte att öka förutsättningarna för träning av motoriska funktioner som axel- och bålstabilitet samt huvudkontroll i samband med ovanstående aktiviteter.

Skolan:

Se [Ansvarsfördelning för hjälpmedel i skolan](#)

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Enklare hjälpmedel t.ex. stol, pall eller kontorsstol/arbetsstol i standardutförande är eget ansvar.

18 09 06 Pallar och ståstolar

Ståstolar är höga stolar som ger stöd till en person som är i en stående ställning.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Förskrivningsrätten avser magstödstol med hjul och fotbroms.

Arbetssterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Ordinärt boende:

Magstödsstol kan endast förskrivas om patienten helt saknar förmåga d4153 att bibehålla sittande ställning* på vanlig sittmöbel.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Enklare hjälpmedel t.ex. kilkudde, stol, pall eller kontorsstol/arbetsstol i standardutförande är eget ansvar.

18 09 21 Speciella sittmöbler

Stolar utformade för att passa speciella sittbehov. Här ingår tex. höga barnstolar, "säckstolar" och golvsitsar.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetssterapeut och Sjukgymnast inom barnhabilitering

Kriterier för förskrivning

Speciella sittmöbler kan förskrivas för att möjliggöra aktiviteter i dagliga livet och lek.

ADL-bänkar kan endast förskrivas till hemmet.

Eget ansvar

Enklare hjälpmedel t.ex. hög stol, pall eller barnstol i standardutförande är eget ansvar.

18 09 42 Dynor och underlägg

Dynor och underlägg av olika material avsedda att ge komfort. Här ingår även dynor och underlägg till rullstolar.

Förskrivningsrätt och kriterier för sittdynor och underlägg avsedda för trycksårsprevention 04 33 03 ingår i nedanstående text

Hjälpmiddel för placering (lagring) av kroppen under behandling (positioneringskuddar) se 04 48 27

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Ordinärt boende: Arbetsterapeut

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast.

För sjukgymnast avser förskrivningsrätten förhöjningsdynor, kildynor.

Kriterier för förskrivning

Sittdynor förskrivs till rullstol och den enklaste dynan förskrivs i första hand. Vid anpassning av sittande i rullstol kan i undantagsfall kildyna förskrivas.

Antidecubitusdynor till rullstol förskrivs vid trycksårstendens eller som behandlingsåtgärd vid trycksår.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

Eget ansvar

Ordinärt boende:

Förhöjningsdynor, kildynor som läggs på vanliga stolar är eget ansvar.

18 09 45 Ryggkuddar och ryggdynor

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser ryggkuddar och ryggdynor till rullstol. Arbetsterapeut.

Kriterier för förskrivning

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

Eget ansvar

Ryggdynor till möbler är eget ansvar.

18 12 Sängar

18 12 10 Sängar och lösa sängbottnar, motoriserat reglerbara

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Brukarens befintliga säng skall i första hand anpassas med enklare lösningar.

Säng kan förskrivas till person med funktionsnedsättning för d410 att ändra grundläggande kroppsställning* eller för d415 att bibehålla en kroppsställning* och/ eller underlätta personlig vård. Patienten ska själv kunna reglera sängen och därigenom bli mer oberoende av hjälp.

Säng kan också förskrivas till person i eget boende när vården sköts av närstående/personal. Hjälpbehovet skall vara omfattande och omvårdnaden utföras huvudsakligen i sängen.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Ordinärt boende: Standard madrass är personens eget ansvar.

18 12 24 Ställbara rygg- och benstöd

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser sängryggstöd

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Manuellt sängryggstöd kan förskrivas när brukaren inte behöver justera inställningen på ryggstödet och/eller vid tillfälligt behov av höjd huvud/fotända på sängen.

Elektriskt sängryggstöd kan förskrivas för d4100 att ligga ner* samt på medicinsk indikation. Personen ska själv kunna reglera sängryggstödet och därigenom bli mer oberoende av hjälp. Elektriskt sängryggstöd kan inte förskrivas av ergonomiska skäl för patienten.

Elektriskt sängryggstöd kan också förskrivas vid omfattande hjälp- eller omvårdnadsbehov som utförs av närstående/personal.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

18 12 27 Sänggrindar och lyftbågar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast.

Kriterier för förskrivning

–

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

18 15 Höjdställbara tillsatser till möbler

18 15 03 Förhöjningsklotsar och förhöjningsben

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Ordinärt boende:

Förhöjningsklotsar kan endast förskrivas till säng.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Ordinärt boende:

Förhöjningsklotsar till möbler (förutom säng) är eget ansvar.

18 18 Stödanordningar

18 18 06 Stödhandtag

Sänggrindar och lyftbågar se 18 12 27

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser produkter i landstingets sortiment (Grippe).
Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

–

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök krävs

Eget ansvar

Ordinärt boende:

Stödhandtag är eget ansvar, förutom den produkt som anges i riktlinjerna.

18 30 Hjälpmedel för förflyttning i vertikalkal ledd

18 30 15 Portabla ramper

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser teleskop- och tröskelramper.
Arbetssterapeut, Sjukgymnast.

Kriterier för förskrivning

Förskrivning kan göras vid tillfälligt behov av ramp/tröskelramp i den egna bostaden. Är behovet att rampen ska vara permanent på plats, kan inte förskrivning göras.

Ramp kan förskrivas för vardagsaktiviteter. Vid tillfälligt behov ska ramperna återlämnas direkt när behovet har upphört. Vid regelbunden användning i vardagsaktiviteter lånar personen ramp så länge behovet kvarstår.

Gränsdragning kommun- landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

Eget ansvar

Ordinärt boende:

Ramper för användning i och ur bil är eget ansvar.

.

22 Hjälpmedel för kommunikation och information

22 03 Synhjälpmedel

22 03 03 Ljusfilter (absorptionsfilter)

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Optiker

Kriterier för förskrivning

–

22 03 06 Glasögon och kontaktlinser

Egenavgift

Glasögon med bågar är belagda med en egenavgift på 500 kr/st från och med 1 januari 2004. Byte av glas 125 kr/st. Barn och ungdomar under 18 år är befriade från egenavgift för glasögon med bågar samt vid byte av glas i befintliga bågar. Se [Avgiftshandboken](#).

Förskrivningsrätt

Optiker, Ögonläkare för glasögonglas
Optiker vid Syncentralen för glasögonbågar
Optiker, Ögonläkare för kontaktlinser

Kriterier för förskrivning

Progressiva glas förskrivs inte. Ny förskrivning av glas/glasögon kan ske tidigast efter två år om inte en synförsämring motsvarande 2/10 har skett.

22 03 09 Glas, linser och linssystem som förstorar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Optiker, Synpedagog, Ögonläkare

Kriterier för förskrivning

–

22 03 12 Kikare och teleskop

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Optiker, Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 06 Hörhjälpmedel

22 06 06 Kroppsburna hörapparater

22 06 09 Hörglasögon

22 06 12 I-örat-apparater

22 06 15 Bakom-örat-apparater

22 06 18 Taktila hörhjälpmedel

22 06 21 Hörapparater som används
tillsammans med implantat

Här ingår också hörapparater med inbyggd tinnitusmaskering.
Enbart tinnitusmaskerare se 04 27 15

Egenavgift

Hörapparat är belagd med en egenavgift på 500 kr /st från och med 1 januari 2004. Ljudstimulerare (tinnitusmaskerare) är belagd med en egenavgift på 500 kr/st från och med 1 januari 2011. Barn och ungdomar under 18 år är befriade från egenavgift. Se [Avgiftshandboken](#).

Förskrivningsrätt

Audionom

Kriterier för förskrivning

–

22 09 Rösthjälpmedel

22 09 03 Röstgeneratorer

Hjälpmedel som överför luftrörelser i strupen till tal genom rörelser i gommen, tungan och munnen.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Logoped, Läkare i Öron-Näsa-Halssjukdomar

Kriterier för förskrivning

–

22 09 06 Röstförstärkare för personligt bruk

Hjälpmedel för att förstärka röstvolymen hos en person.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Logoped, Läkare i Öron-Näsa-Halssjukdomar

Kriterier för förskrivning

Röstförstärkare kan förskrivas för närkommunikation.

22 12 Hjälpmiddel för teckning och handskrift

22 12 06 Skrivbrädor, ritbrädor, teckningsbrädor

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Skrivbrädor kan förskrivas då funktionsnedsättningen kräver reglerbar vinkling. Skrivskiva kan förskrivas till person med svår funktionsnedsättning av b210 synfunktioner *

Eget ansvar

Skrivskivor som inte är reglerbara är eget ansvar. Skrivbräda för bättre ergonomi är eget ansvar.

22 12 09 Namnteckningsramar, namnstämplor och skrivramar

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser namnteckningsramar och skrivramar.

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 12 12 Utrustning för manuell punktskrift

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser reglett och skrivstift.

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 12 15 Skrivmaskiner

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser punktskriftmaskiner

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 12 24 Programvara för ordbehandling

Programvara för att skriva, redigera och lagra text, som t.ex. layoutprogram och programvara för ordbehandling för alternativ styrning. Här ingår även programvara för att använda punktskrift.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Programvara för rättstavning.

Förskrivningsrätt

Arbets terapeut, Logoped,
Programvara för rättstavning endast logoped
Synpedagog till patient med nedsatt b210 synfunktion*

Kriterier för förskrivning

Programvara för ordbehandling kan förskrivas i samband med förskrivning av datorutrustning eller till patients egen dator för att kompensera funktionsnedsättning.

Programvara för rättstavning kan förskrivas när rättstavningsfunktion i ordbehandlingsprogram inte täcker behovet.

Förskrivning av rättstavningsprogram kan göras efter utprovningsperiod då behovet är fastställt.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Vanligt förekommande ordbehandlingsprogram med rättstavningsfunktion är eget ansvar.

22 18 Hjälpmedel för att hantera ljud-, bild- och videoinformation

22 18 03 Utrustning för att spela in och återge ljud

Egenavgift

Landstinget: Daisy-spelare förskrivas som hjälpmedel med en egenavgift på 500 kr från och med 1 januari 2005. Daisy spelare som även kan användas som fickminne förskrivas med egenavgift. Barn och ungdomar under 18 år ska inte betala någon egenavgift.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk för avgifter.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser Daisy-spelare och fickminne.

Arbetsterapeut, Logoped

Synpedagog för patienter med nedsatt b210 synfunktion*

Kriterier för förskrivning

Daisyspelare: Inom synområdet är person med nedsatt läsuthållighet som huvudsakligen använder tal- eller punktskrift som läsmedium berättigade till Daisy-spelare. Talboken på CD-rom ersätter böcker i svartskrift exempelvis läromedel, fack- och skönlitteratur.

Daisy-spelare kan endast förskrivas när läsningen kräver navigering, bokmärken eller variabel uppläsningshastighet. Daisy-spelare kan endast förskrivas när alternativ lösning till Daisy-spelare inte kan användas.

Patienten ska kunna hantera hjälpmedlet självständigt.

Fickminne: Digitalt fickminne kan förskrivas för att självständigt kunna göra anteckningar och ta del av egna anteckningar då man inte kan använda svartskrift. Patientens ska självständigt kunna hantera fickminnet.

För barn/ungdom upp till och med 19 år kan fickminne förskrivas i samband med orientering och förflyttningsträning samt för att skapa ljudalbum.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

CD/MP3/DVD-spelare och Daisy-programvara för användning i dator är eget ansvar.

22 18 18 Slutna TV-system (CCTV)

Slutna system för bildöverföring med en kamera till en inspelningsapparat eller direkt visning via en monitor.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Avståndskamera enligt krav som ska vara uppfyllda

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser stationärt system och bärbart elektroniskt förstoringsglas.

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Förstorande videosystem (CCTV/läs-TV) är ett hjälpmedel som kompenserar personens synförmåga. Det är ett hjälpmedel för kommunikation: att läsa, skriva eller att kommunicera med bilder.

Bärbart elektroniskt förstoringsglas kan förskrivas för att underlätta ett aktivt

dagligt liv och kan förskrivas som enskilt hjälpmedel eller som komplement till ett stationärt system.

Krav som ska vara uppfyllda:

- Behovet ska inte kunna tillgodoses av andra förstoringshjälpmedel som t.ex. förstoringsglas eller lupp.
- Behovet att använda CCTV/läs-TV i den dagliga livsföringen ska vara frekvent (flera gånger i veckan).
- Begagnat system som uppfyller behovet förskrivs i första hand.
- Byte av CCTV/läs-TV kan ske då den blivit utsliten eller när behovet har förändrats.
- Avståndskamera till CCTV/läs-TV förskrivs till elever med uttalad synsvaghet. Från och med åk 7 kan avståndskamera även förskrivas till synsvaga elever efter särskild förskrivning.

Utredning

- Vid behov ska samråd ske med t ex barnhabilitering och/eller ansvarig läkare.
- I särskilda fall ska utredning via Resurscenter syn (specialpedagogiska institutet) ligga till grund för bedömning av behov av CCTV/läs-TV.

Särskilda förhållanden

Det kan ibland vara nödvändigt att under en tidsbegränsad utprovningsperiod bedöma om CCTV/läs-TV är det bästa förstoringshjälpmedlet utifrån individens förutsättningar, aktivitet och omgivningsfaktorer.

Eget ansvar

Lämpligt bord för placering av stationär CCTV/läs-TV är personens eget ansvar.

22 18 24 Transmissionssystem via radio

System för att ta emot och/eller skicka ljud via högfrekventa radiovågor. Här ingår bl.a. system, sändare och mottagare för lokal envägskommunikation.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Audionom, Hörselpedagog

För Hörselpedagog på Pedagogiska hörselvården avses förskrivning i skolmiljö.

Särskild förskrivning

Ja, för nyförskrivning och byte

Kriterier för förskrivning

Transmission via radio (FM-system) kan förskrivas till person med svår* nedsättning av b230 hörselfunktioner* inom följande kategorier:

- Nyupptäckt svår* nedsättning av b230 hörselfunktioner* hos små barn (0-2 år).
- Personer där Cochlea Implantat (CI) inte kan bli aktuellt. Utredning är gjord men personen kan inte bli opererad.
- Personer med ytterligare något svårt funktionshinder t ex blindhet.
- Elever på högstadiet (grundskola) och i gymnasieskola.

Förskrivning kan ske när audionom gjort en optimal hörapparatanpassning, men patienten ändå inte har en bra hörselsituation.

22 18 27 IR-system för ljudinformation

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Hörselpedagog

För hörselpedagog på Pedagogiska hörselvården avses förskrivning i skolmiljö.

Kriterier för förskrivning

–

22 18 30 Slingförstärkare, slingmottagare och slingor

Hjälpmiddel för att ta emot eller överföra information genom att använda elektromagnetiska vågor i slingsystem. Här ingår bl.a. audio- och bärfrekvens-slingsystem.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Audionom, Hörselpedagog

För audionom avses förskrivning i hemmiljö.

För hörselpedagog vid Pedagogiska Hörselvården avses förskrivning i skolmiljö.

Kriterier för förskrivning

–

22 18 39 Anslutningsenheter till ljud-, video- och bildsystem

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Audionom

Kriterier för förskrivning

Tillhör till hörselslinga kan förskrivas till de patienter som är berättigad till hörapparat.

22 21 Samtalshjälpmedel vid närkommunikation

22 21 03 Bokstavs- och symbolsatser/tavlor

Hjälpmedel för närkommunikation i de fall tal inte är möjligt eller svårt.

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser symbolsatser/tavlor samt lexikon (tecken och symbollexikon).

Arbets terapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Förskrivning kan ske vid närkommunikation (när personen inte kan utveckla ett komplett språk) och/eller som kognitivt stöd när behovet är frekvent och enstaka bilder inte är tillräckligt.

Förskrivning kan inte ske om behovet kan tillgodoses med enstaka bilder från verksamheten och/eller gratisprogram via Internet.

Innan förskrivning av programvara ska patienten ha använt bilderna i de aktiviteter och i den miljö där de skall tillämpas. Efter uppföljning kan symbolsatsen/lexikonet förskrivas till patientens privata dator. Utgångspunkten är att en bildbank ska täcka behovet. Vid behov av andra bilder ska i första hand komplettering med enstaka bilder ske.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Personen ansvarar själv för dator, skrivare och färgpatroner.

22 21 06 Kommunikationsförstärkare

Utrustningar för att förstärka röstvolymen för en eller flera personer.

Egenavgift

Kommunikationsförstärkare är belagd med en egenavgift på 500 kr/st från och med 1 januari 2011. Barn och ungdomar under 18 år är befriade från egenavgift. Se [Avgiftshandboken](#)

Förskrivningsrätt

Audionom

Kriterier för förskrivning

Kommunikationsförstärkare kan förskrivas för patienter som har problem med att använda vanlig hörapparat.

22 21 09 Samtalsapparater

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Samtalsapparater utanför sortimentet.

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Samtalsapparat förskrivs när patienten har behov av att komplettera, förtydliga eller ersätta talat språk för när- och fjärrkommunikation.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

22 21 12 Programvara för närkommunikation

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Programvara för närkommunikation förskrivs när patienten har behov av att komplettera, förtydliga eller ersätta talat språk för när- och fjärrkommunikation.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

22 21 90 Presentationsmaterial för bokstavssatser och symbolsatser

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser presentationsmaterial såsom kommunikationstavlor, bildfack, pekböcker och scheman.

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Presentationsmaterial förskrivs när patienten har behov av att komplettera, förtydliga eller ersätta talat språk för när- och fjärrkommunikation och/eller för struktur och planering.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

22 24 Telefoneringshjälpmedel och hjälpmedel för andra former av telekommunikation

22 24 03 Standardtelefoner för telenätet

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser bildtelefon, telefax och IR-styrd telefon.

Arbetsterapeut för patient med funktionsnedsättning av neuromuskuloskeletala och rörelserelaterade funktioner*

Hörselpedagog vid Pedagogiska hörselvården för döva, gravt hörselskadade och dövblinda

Logoped för patient med funktionsnedsättning av röst- och talfunktioner*

Kriterier för förskrivning

Som komplement till omgivningskontroll kan IR-styrd telefon förskrivas om personen inte kan telefonera med telefoner från öppna handeln. Fjärrsystem kan inte förskrivas enbart i pedagogiskt syfte i en aktiveringssituation.

Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation lämnas till landsting enligt SFS 2001:638. Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för utrustning som möjliggör en dialog i realtid via ett kommunikationsnät och som skall användas av personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda, talskadade eller språkstörda och inte, eller endast med betydande svårighet, kan kommunicera utan sådan utrustning.

Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för sådan utrustning i de fall den ska användas av närstående till personer som avses i ovanstående stycke.

Med utrustning avses även datorprogram i maskinläsbar form.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Telefoner och tillbehör som finns att köpa i öppna handeln är eget ansvar.

22 24 09 Texttelefoner

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Hörselpedagog vid Pedagogiska hörselvården för döva, gravt hörselskadade och dövblinda

Logoped för patient med funktionsnedsättning av röst- och talfunktioner*

Kriterier för förskrivning

Texttelefon kan förskrivas till personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda och/eller talskadade som inte, eller endast med stor svårighet kan kommunicera med vanlig telefon. Om det bedöms att personen inte kan hantera en texttelefon kan telefax förskrivas. Till personer som har egen dator kan istället modem och texttelefonprogram förskrivas. Alternativt kan dator med modem och texttelefonprogram förskrivas om kostnaderna inte överskrider normal kostnad för texttelefon.

Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation lämnas till landsting enligt SFS 2001:638. Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för utrustning som möjliggör en dialog i realtid via ett kommunikationsnät och som skall användas av personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda, talskadade eller språkstörda och inte, eller endast med betydande svårighet, kan kommunicera utan sådan utrustning.

Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för sådan utrustning i de fall den ska användas av närstående till personer som avses i ovanstående stycke.

Med utrustning avses även datorprogram i maskinläsbar form.

22 24 21 Telefontillbehör

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Logoped för nummerslagningshjälpmedel

Audionom för telefonförstärkare

Audionom, Hörselpedagog för anslutningsenhet till telenätet

Kriterier för förskrivning

Nummerslagningshjälpmedel kan förskrivas när produkter på öppna marknaden inte uppfyller behovet.

Telefonförstärkare förskrivas endast till patient med svår nedsättning av b230 hörselfunktioner*.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Produkter på öppna marknaden som normalt används är eget ansvar.

22 24 24 Programvara för telekommunikation och telematik

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser talande skärmläsningssystem till egen mobiltelefon

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Kan förskrivas till patienter med nedsatt b210 synfunktion* som inte kan avläsa telefonens display med portabelt förstoringshjälpmedel

22 24 30 Porttelefoner

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Ordinärt boende: Ja, för fjärrmanövrerad upplåsningsfunktion

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut för patient med funktionsnedsättning av neuromuskuloskeletala och rörelserelaterade funktioner*

Audionom, Hörselpedagog för patient med nedsättning av b230 hörsel-funktioner*

Synpedagog för patient med nedsättning av b210 synfunktioner*

Kriterier för förskrivning

Porttelefoner kan förskrivas till patient med rörelsehinder och uttalad svårighet att förflytta sig till ytterdörren i bostaden och som vistas ensam stor del av dygnet. Porttelefon kan inte förskrivas till entrédörr i flerfamiljshus. Fjärrmanövrerad upplåsningsfunktion kan förskrivas när patienten inte är i behov av automatisk dörröppnare.

För audionom och hörselpedagog avser förskrivningsrätten endast porttelefon som kan förskrivas till person med hörselskada i behov av ljussignal eller taktila signaler.

För synpedagog avser förskrivningsrätten porttelefon till synskadad person. Porttelefon kan förskrivas för ökad trygghet för synskadad person som vistas ensam stor del av dagen.

När porttelefon behöver kompletteras med automatisk dörröppnare ansöks detta genom bostadsanpassningsbidrag.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

22 24 90 Programvara för totalkommunikation

Programvara för kommunikation med text, rörlig bild och ljud simultant över Internet.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Logoped: För personer med nedsatt röst- och talfunktion*.

Hörselpedagog: För personer som är döva, gravt hörselskadade eller dövblinda.

Kriterier för förskrivning

Programvara kan förskrivas till personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda eller talskadade som inte, eller endast med stor svårighet kan kommunicera med vanlig telefon. Om det bedöms att personen inte kan hantera bildtelefon kan telefax förskrivas. Till personer som har egen dator kan istället programvara med modem förskrivas.

Statsbidrag till utrustning för elektronisk kommunikation lämnas till landstinget enligt SFS 2001:638. Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för utrustning som möjliggör en dialog i realtid via ett kommunikationsnät och som skall användas av personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda, talskadade eller språkstörda och inte, eller endast med betydande svårighet, kan kommunicera utan sådan utrustning.

Bidrag lämnas för anskaffningskostnaden för sådan utrustning i de fall den ska användas av närstående till personer som avses i ovanstående stycke.

Med utrustning avses även datorprogram i maskinläsbar form.

22 27 Varseblivningshjälpmedel

22 27 03 Indikatorer med visuella signaler

Här ingår t.ex. elektroniska barnvakter dörrsignaler och dörrsignalindikatorer

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser dörr och telefonsignaler

Audionom, Hörselpedagog

Kriterier för förskrivning

Dörr och telefonsignaler kan förskrivas till patienter med svår eller total nedsättning av b230 hörselfunktioner*.

22 27 06 Indikatorer med ljudsignaler

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Talande färg och/eller ljusindikator kan förskrivas till person med svår nedsättning av b210 synfunktioner*.

22 27 09 Indikatorer med mekaniska signaler

Här ingår t.ex. vibrationsindikatorer

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser väckningsanordning och elektronisk barnvakt till patient med svår nedsättning av b230 hörsel­funktioner*

Audionom, Hörselpedagog

Kriterier för förskrivning

22 27 12 Ur och klockor

Hjälpmedel som mäter, visar och talar om vad klockan är. Här ingår bl. a. bärbara och stationära hjälpmedel med eller utan en alarmfunktion.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut för patient med nedsättning av bl.a. b164 högre kognitiva funktioner*

Synpedagog för patient med nedsättning av b210 synfunktioner*

Kriterier för förskrivning

Fickur/timer/tidshjälpmedel för dygnsuppfattning kan förskrivas till patient med kognitiv nedsättning som inte klarar tidsbegreppet med vanlig klocka.

Armbandsur kan förskrivas till patient med kognitiv nedsättning som behöver ordbilder för att passa tider i det dagliga livet.

Punktur/bordsur/fickur kan förskrivas till person med grav synskada.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

Eget ansvar

Produkter på öppna marknaden som normalt används är eget ansvar.

22 27 15 Almanackor, kalendrar och planeringssystem

Hjälpmedel för att lagra och organisera data över planerade aktiviteter. Här ingår även speciella kalenderprogramvaror.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskilt förskrivning

Ja, för elektroniska almanackor

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Planeringshjälpmedel som kognitivt stöd kan förskrivas till personer som har nedsättning av: b144 minnesfunktioner*, b1641 organisering och planering* och/eller b1642 tidsplanering* och som med hjälp av planeringshjälpmedel blir mer självständig i dagliga aktiviteter.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

Eget ansvar

Produkter på öppna marknaden som normalt används är eget ansvar.

22 27 18 Personliga trygghets- och nödlarm

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser larm för patient med epilepsi

Läkare i barnmedicin, invärtesmedicin eller neurologi

Kriterier för förskrivning

Larm kan förskrivas när det finns behov av att påkalla uppmärksamhet från närstående/personal i bostaden. Larm kan förskrivas när det finns medicinska skäl för att ett epilepsianfall t.ex. måste brytas med medicinering.

Vid behov av trygghetslarm, kontakta kommunen.

22 30 Lashjälpmedel

22 30 15 Bokstöd och bokhållare

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 30 21 Läsmaskiner

System som läser och överför skriven text till ett alternativt kommunikations-system som kan vara läsbart, hörbart och/eller taktilt.

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Systemet läser och överför tryckt text till tal. Läsmaskin kan förskrivas till patient med svår funktionsnedsättning av b210 synfunktioner * som inte kan läsa med hjälp av förstoringshjälpmedel och inte använder synanpassad dator men har behov av att självständigt kunna ta del av tryckt text

22 33 Datorer och terminaler

22 33 03 Stationära datorer

22 33 06 Bärbara datorer och hand- och fickdatorer

Vid behov av anpassning av egen dator se 22 36.

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser dator för närkommunikation när samtalshjälpmedel inte täcker behovet.

Arbets terapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Dator för närkommunikation kan förskrivas för patienter med svår och varaktig nedsättning av b167 psykiska språkfunktioner* eller b310 röstfunktioner*. I första hand anpassas personens egen dator med programvara.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

Eget ansvar

Övriga användningsområden för dator är eget ansvar.

22 36 Inmatningsenheter till datorer

Alternativt styrsätt och programvara kan förskrivas som tillbehör till förskrivna dator samt till personens egen dator eller i särskilda fall till skolans dator.

Anpassning av dator till elev med synnedsättning

Till elev med synnedsättning kan anpassningar till skolans grundutrustning förskrivas om eleven inte ser att avläsa bildskärmen med förstärkta inställningar. Alternativt styrsätt och programvara utprovas på Syncentralen. Med grundutrustning avses datorenhet med multimedia-paket, bildskärm, tangentbord, mus och skrivare. **Särskild förskrivning.**

Anpassning av dator för lek och träning

Alternativt styrsätt kan förskrivas till barn t o m 17 år för deras lek och träning till en kostnad av max 4000 kr (nettopris från leverantör), till dator som införskaffats av den enskilde. Förutsättningen är att barnet inte klarar av att använda datorn i standardutförande (tangentbord, mus, bildskärm). Om kostnaden överskrider 4000 kr krävs **särskild förskrivning.**

Anpassning av dator till vuxen person med synnedsättning

För vuxen person med synnedsättning är datorn inklusive skrivare eget ansvar. Med detta avses datorenhet med multimedia-paket, bildskärm, tangentbord, mus och skrivare.

Landstinget ansvarar för nödvändiga anpassningar när optiska hjälpmedel eller programvarans förstärkta inställningar inte är tillräckliga.

Anpassning av dator till person med rörelsehinder

Alternativt styrsätt och programvara kan förskrivas som tillbehör till personens egen dator om personen har ett sådant rörelsehinder i de övre extremiteterna att han/hon inte klarar att använda datorn i standardutförande. Behovet av att skriva och läsa ska vara frekvent och regelbundet. **Särskild förskrivning.**

Anpassning av dator i prekommunikativt syfte

Under en begränsad period kan alternativt styrsätt och programvara förskrivas för att utreda personens förutsättningar att klara ett kommunikations-

hjälpmedel. **Särskild förskrivning**

Synskada: För synskadade gäller WHO's synskadebegrepp.

Rörlig arm till platt bildskärm kan förskrivas till synskadad person som har behov av att kunna justera läge och synavstånd till bildskärm för att få bästa synprestation. Scanner med tillhörande program kan förskrivas till synskadade som inte kan tillgodogöra sig svartskrift trots anpassad dator.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

22 36 03 Tangentbord

22 36 06 Datormöss och musliknande enheter

22 36 09 Styrspakar (joysticks) till datorer

22 36 15 Inmatningstillbehör

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser tangentbordsöverlägg, förstorade tangentbord och minitangentbord, olika möss, musklickningsprogram, olika styrspakar, tangentbords- och musersättare.

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

Eget ansvar

Standardtangentbord och standardmöss är eget ansvar. Styrsett för lek- och träning i vuxen ålder är eget ansvar.

22 36 12 Alternativa inmatningsenheter

Egenavgift

Ingen egenavgift

Särskild förskrivning

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser pekskrävar, röststyrningsprogram, conceptplattor, skärmtangentbord, skanner samt punkttangentbord.

Arbetsterapeut, Logoped, Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Skanner kan förskrivas till elev/student med synskada som använder synanpassad programvara som personligt hjälpmedel i datorn. Scanner kan endast förskrivas till synanpassad dator i hemmet. Scanner kan förskrivas till person med grav synskada som ej kan ta del av tryckt text med hjälp av förstöringshjälpmedel. Förskrivning kan endast ske till utrustning placerad i hemmet

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

Eget ansvar

Styrsätt för lek- och träning i vuxen ålder är eget ansvar.

22 36 18 Programvara för inmatning

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

För ordprediktionsprogram, talande tangentbord och alfabetiskt tangentbord

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser skärmläsningssystem, ordprediktionsprogram, talande tangentbord och alfabetiskt tangentbord.

Arbetsterapeut, Logoped, Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Se 22 36 Inmatningsenheter till datorer

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

22 39 Presentationsenheter för datorer

22 39 03 Displayer

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser punktdisplay
Synpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 39 06 Skrivare

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

För synpedagog avser förskrivningsrätten punktskrivare.
För hörselpedagog avser förskrivningsrätten skrivare i kombination med elektronisk kommunikation för dövblinda.

Synpedagog, Hörselpedagog

Kriterier för förskrivning

–

22 39 12 Speciella programvaror för presentation

Här ingår bl.a. programvara som förstorar texten och grafiken på datorskärmen, programvara som läser av bildskärmen och omvandlar den till tal (skärmläsare).

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Logoped

Synpedagog för patient med nedsättning av b210 synfunktioner*.

Kriterier för förskrivning

Talsyntes till dator kan förskrivas för att kompensera stor funktionsnedsättning* av talet, språklig förmåga och/eller synen.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

22 90 Hjälpmedel för kognitivt stöd

22 90 03 Kognitivt bildstöd för utförande av dagliga livets aktiviteter

Här ingår bildstöd för att t ex hantera pengar, planera och strukturera det dagliga livet.

Bokstavs- och symbolsatser/tavlor se 22 21 03,
Almanackor kalendrar och planeringssystem se 22 27 15

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Kognitivt bildstöd kan förskrivas till patient som har nedsättning av specifika psykiska funktioner (b140-b189) *och som blir mer självständig i dagliga aktiviteter.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand.

24 Hjälpmedel för hantering och transport av produkter

24 09 Hjälpmedel för att handha, manövrera och/eller kontrollera föremål

24 09 18 Strömbrytare (till/från funktion) och omkopplare

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser manöverkontakter

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Manöverkontakter kan förskrivas för fjärrstyrning av funktioner i bostaden se 24 13 03 och för att kunna styra dator se 22 36.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Vårdcentral i första hand

Eget ansvar

Produkter som normalt används och finns i öppna handeln är eget ansvar.

24 13 Hjälpmedel som kan styra och kontrollera på avstånd

24 13 03 Fjärrstyrsystem

System för att styra hjälpmedel och produkter på ett avstånd. Här ingår t.ex. system för omgivningskontroll.

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Särskild förskrivning

Ja

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser system för omgivningskontroll.

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Fjärrsystem för omgivningskontroll kan förskrivas till patient för att självständigt styra funktioner i sin bostad.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök krävs.

Eget ansvar

Produkter t.ex. timer och fjärrkontroll som normalt används och finns i öppna handeln är eget ansvar.

24 18 Greppanpassningar och hjälpmedel som ersätter arm- och hand och/eller fingergrepp

24 18 12 Stativ

Fristående hållare som håller ett föremål i ett stadigt läge

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut, Logoped

Synpedagog för patient med nedsatt b210 synfunktion*.

Kriterier för förskrivning

Stativ för synhjälpmedel och kommunikationshjälpmedel kan förskrivas.

Vid förskrivning av stativ som monteras på annat hjälpmedel t.ex. rullstol är det förskrivaren av rullstolen som också förskriver stativet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

24 18 18 Peklampor

Lampor som används för att peka på eller för att styra ett föremål.

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser laserpeklampor.

Arbetsterapeut, Logoped

Kriterier för förskrivning

Peklampor kan förskrivas för närkommunikation.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

24 18 27 Underarmstöd som underlättar manuella aktiviteter

Egenavgift

Ingen egenavgift.

Förskrivningsrätt

Arbetsterapeut

Kriterier för förskrivning

Underarmstöd kan förskrivas för att person med funktionsnedsättning ska klara en aktivitet.

Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013: Hembesök rekommenderas

24 21 Förlängare

24 21 03 Griptänger, manuella

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Särskilt boende: Arbetsterapeut, Sjukgymnast

Kriterier för förskrivning

Griptång kan förskrivas i kommunernas särskilda boende former

Eget ansvar

För personer i ordinärt boende är griptång eget ansvar

27 Hjälpmedel och utrustning för miljöförbättring, verktyg och maskiner

27 06 Mätinstrument

27 06 21 Hjälpmedel och verktyg för att mäta klimatförhållanden

Egenavgift

Ingen egenavgift

Förskrivningsrätt

Förskrivningsrätten avser akustisk termometer för ute- och innetemperatur

Synpedagog

Kriterier för förskrivning

Akustisk termometer kan förskrivas till person med svår* funktionsnedsättning av b210 synfunktioner* som inte kan avläsa stora siffror på displayen eller avläsa temperaturen med hjälp av förstoringshjälpmedel.

Generella riktlinjer för förskrivare

Arbetstekniska hjälpmedel

Arbetstekniska hjälpmedel ska inte tillhandahållas.

Avvikelser

All hälso- och sjukvårdspersonal är skyldig att rapportera negativa händelser, tillbud, och risker som avvikelser enligt rutiner i respektive verksamhet.

Begränsningsåtgärder

Åtgärder som larm, sänggrindar och bälten får inte användas i syfte att frihetsberöva en person men däremot som skydd eller hjälpmedel när den enskilde samtycker till åtgärden. Beslut måste fattas i varje enskilt fall utifrån den enskildes behov och vad han eller hon uttrycker. Personer med nedsatt beslutsförmåga har inte alltid förmåga att uttrycka sitt samtycke utan visar genom sina reaktioner hur de upplever en viss åtgärd. Det innebär att personen inte har förmåga att tillfullo själv bestämma. Det är beslutsförmågan man ska fokusera på och försöka hjälpa personen i aktuell situation och det skall vara vägledande för ställningstagande om huruvida samtycke föreligger eller inte. Hjälpmedel i syfte att rörelsebegränsa en person får aldrig användas för att kompensera brist på personal, bristande utbildning hos personalen eller brist i lokaler eller utrustning.

Byte av hjälpmedel

Byte av hjälpmedel sker normalt då patients behov förändrats, hjälpmedlet är utslitet eller då funktionsnedsättningen kräver byte av hjälpmedel. Att byta hjälpmedel för att det kommit ny modell, på ex rullstol är inte skäl nog. Vid byte av hjälpmedel tillämpas gällande riktlinjer.

Dubbelutrustning/trippelutrustning

Dubbelutrustning av hjälpmedel som fyller samma funktion kan endast förskrivas i undantagsfall. Vid frågor kan hjälpmedelskonsulent kontaktas.

Enkla produkter

Enkla produkter som finns tillgängliga på öppna marknaden kan inte förskrivas.

Patientens ansvar

Förskrivaren ska informera patienten om lånevillkoren när ett hjälpmedel förskrivas. Patienten bör se över sitt försäkringsskydd mot t ex stöld och brand samt annan oförutsedd skadehändelse på hjälpmedlet.

Förbrukningsmaterial

Vid förskrivning ska patienten alltid erhålla ett komplett hjälpmedel. Därefter svarar personen själv för inköp av förbrukningsmaterial.

Försäljning

Hälso- och sjukvårdspersonal ska inte bedriva försäljning/uthyrning. Patienter som vill köpa hjälpmedel ska hänvisas till leverantörer på den öppna marknaden. Vissa produkter kan i undantagsfall säljas av Länservice.

Hjälpmedel för motion, sport och hobby

Hjälpmedel för motion, sport och hobby är eget ansvar och kan inte förskrivas. Hjälpmedel förskrivs för den dagliga livsföringen och för vård och behandling.

Länssortiment

Länssortiment är det sortiment av hjälpmedel som upphandlas. Vid speciella behov då inte länssortimentet täcker behovet tag kontakt med hjälpmedelskonsulent enligt gällande rutiner.

Prismodell hjälpmedel

Prismodellen används av landstinget och kommunerna enligt Samverkansavtal Hjälpmedel. I prismodellen finns beskrivet vad som gäller vid hyra eller köp, utrustning, behandlingshjälpmedel och bl.a. direktförskrivning från sjukhusen.

Specialanpassning av hjälpmedel

Inom ramen för landstingets och kommunernas ansvar ingår att vid behov individuellt anpassa hjälpmedel. Specialanpassningar som ska utföras av tekniker beställs skriftligt av förskrivaren. Leverantören har inte produktansvar för specialanpassade produkter som utförs av landstingets tekniker. Förskrivaren ansvarar för att det specialanpassade hjälpmedlet är säkert och lämpligt för personen. Teknikern har ansvar för att hjälpmedlet är lämpligt att specialanpassa samt att anpassningen är utförd på ett tekniskt korrekt sätt. Specialanpassningen ska dokumenteras och en teknisk och funktionell riskanalys ska alltid göras. Se rutiner på Hjälpmedelsportalen.

Hjälpmedel för barn

Alla barn ska ges samma möjlighet att utvecklas oavsett vilken funktionsnedsättning de har. Barnhjälpmedel ska därför kompensera funktionsnedsättning och främja barnets individuella utveckling.

Barnet ska ges möjlighet att genomföra de aktiviteter som barn utför, således även leka. Detta för att barnet på alla plan ska kunna utvecklas så normalt som möjligt.

I ett litet barns normala utveckling ingår att kunna känna på olika föremål och stoppa dem i munnen och slicka på dem. Att kunna se olika former och material, kunna höra olika ljud, kunna lukta och uppleva dofter samt vistas inom- och utomhus både sommar och vinter och då även kunna förflytta sig. Barnet ska även kunna utveckla sitt språk, sin vilja att skapa och fantisera, sin intellektuella förmåga och sin förmåga att fungera socialt.

Hjälpmedel ska vara en integrerad del i habilitering/rehabilitering av barn/ungdom med funktionsnedsättning.

Inom ramen för landstingets ansvar faller att vid behov individuellt anpassa hjälpmedel för barnets behov.

Det kan ibland bli aktuellt att förskriva två likadana hjälpmedel när man regelbundet vistas på två ställen t ex hem och skola, delad vårdnad och periodvis vistelse i familjehem (dubbelutrustning). Förskrivning av dubbelutrust-

ning kan komma i fråga för stora tunga hjälpmedel och där transporten mellan de olika platserna inte går att lösa. Vid mycket speciella förhållanden kan det finnas behov av trippelutrustning, då ska hjälpmedelskonsulent kontaktas innan förskrivning.

Hjälpmedel till föräldrar med funktionsnedsättning

Hjälpmedel kan förskrivas till föräldrar med funktionsnedsättning för att underlätta eller möjliggöra skötseln av det egna barnet. Om produkter på den öppna marknaden inte tillgodoser behovet kontaktas hjälpmedelskonsulent.

Hjälpmedel i förskola och skola

Överenskommelse har träffats mellan Norrbottens läns landsting och kommunerna i Norrbottens län. Ansvarsfördelning och definitioner bygger på slutsatserna i rapporten Vems är ansvaret för hjälpmedel i skolan?, Hjälpmedelsinstitutet (HI) 2008.

Överenskommelsen omfattar de pedagogiska verksamheter som kommunerna är huvudman för: Förskola Förskoleklass Grundskola Obligatorisk sarskola Gymnasieskola Gymnasiesarskola

Utrustning, pedagogiska hjälpmedel och läromedel ansvarar kommunerna för. Personliga hjälpmedel ansvarar landstinget för. Personliga hjälpmedel är kompenserande för en funktionsnedsättning och alltid utprovade till en viss patient. För vuxna personer över 18 år gäller *Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013*.

Hjälpmedel till elever på Riksgymnasiet

Hemlandstinget har kostnadsansvar för personliga hjälpmedel till elever på Riksgymnasiet.

I god tid före skolstart bör förskrivare i NLL i samråd med Riksgymnasiet gå igenom elevens hjälpmedelsbehov. Hjälpmedlen utprovas och förskrivs på hemorten före skolstart och eleven tar med hjälpmedlen till skolorten.

Om nytt hjälpmedelsbehov aktualiseras efter skolstarten tar förskrivare på skolorten kontakt med hemlandstinget för samråd. Av praktiska skäl bör utprovning och förskrivning göras av skolortens förskrivare som då även har uppföljningsansvaret. Skolortens förskrivare skickar beställningen till hemlandstinget som levererar till skolorten. Hemlandstingets tar kostnadsansvaret. För vuxna personer över 18 år gäller *Gränsdragning kommun-landsting avtal 2013*.

Om eleven vid skollov önskar ta med hjälpmedel till hemorten ansvarar eleven själv för detta och tar även kostnaden för transporten.

Service av hjälpmedel under pågående termin sköts på skolorten. Kontakt tas med hemortens förskrivare om servicen medför en kostnad för hemlandstinget. Reparation av hyrda hjälpmedel debiteras Länservice.

Förskrivning från specialistenhet

Hörhjälpmedel och hörseltekniska hjälpmedel

Hörseltekniska hjälpmedel kan endast förskrivas till den hörselskadades permanenta bostad.

Om en patient tappar bort ett hörhjälpmedel eller det förstörs på grund av oaksamhet från patientens sida gäller att landstinget tillhandahåller ett nytt hjälpmedel under förutsättning att patienten ersätter landstinget med hjälpmedlets restvärde.

Synhjälpmedel

Synhjälpmedel kan endast förskrivas till den synskadades permanenta bostad. Om en patient tappar bort ett hjälpmedel eller det förstörs på grund av oaktsamhet från patientens sida gäller att landstinget tillhandahåller ett nytt hjälpmedel under förutsättning att patienten ersätter landstinget med hjälpmedlets restvärde.

Särskilda förhållanden

Riksavtal för utomlänsvård

Enligt Riksavtal för utomlänsvård (giltighet fr.o.m. den 1 maj 2011), gäller följande för hjälpmedel:

Ett vårdlandsting kan förskriva och utlämna vissa hjälpmedel till en utomlänspatient vid besök i landstinget om kostnaden understiger angivet belopp i förteckning E. I dessa fall tillämpar vårdlandstinget sitt eget regelverk. Ambitionen är att underlätta för personer med funktionsnedsättning att få sina behov av olika hjälpmedel tillgodosedda för att därmed kunna leva ett normalt liv även vid besök i annat landsting. Detta gäller både vid akuta behov och icke akuta när personer med funktionsnedsättning behöver låna vissa hjälpmedel.

Uppgår kostnaden till mer än som anges i förteckning E ska samråd ske med hemlandstinget/kommunen för att vårdlandstinget även i dessa fall ska ha rätt till ersättning.

Om ett hjälpmedel kräver någon form av installation, avancerad service och underhåll som kräver produktspecifik kompetens eller måste anpassas till berörd persons bostadsförhållanden etc. ska det förskrivas och betalas av den funktionshindrades hemlandsting/kommun. Detta landsting/kommun äger hjälpmedlet. Lokala varianter vad gäller att hyra hjälpmedel kan förekomma.

Hjälpmedel ska förskrivas efter samråd med patientens hemlandsting/kommun om kostnaden beräknas överstiga 10 000 kr. (Förteckning E f.r.o.m. den 1 maj 2011 t.o.m. 31 december 2013). För Norra Regionen gäller regional prislista 15 881 kr.

Information till förskrivare vid utomlänsvård

Kontakta hjälpmedelskonsulent för tolkning av riksavtalet. Observera att dubbelförskrivning av hjälpmedel endast kan ske i undantagsfall.

Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annat landsting

Huvudprincipen är att personen tar med sina hjälpmedel vid besök i annat landsting. Är detta inte möjligt ska hjälpmedelsanvändaren i god tid innan resan kontakta sin förskrivare på hemorten som undersöker möjligheten att låna hjälpmedel på besöksorten. Förskrivaren ska kontakta hjälpmedelskonsulent inom NLL för rådgivning. Hjälpmedelskostnaden debiteras förskrivarens kostnadsställe.

Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i annat landsting och besöker Norrbotten

Huvudprincipen är att personen tar med sig sina hjälpmedel från hemlandstinget. Är det inte möjligt kan hemlandstinget hyra/köpa hjälpmedlet från Länservice under vistelsen i Norrbottens län. Hjälpmedel kan även förskrivast enligt Riksavtal för utomlänsvård.

Hjälpmedelsanvändare som är bosatt i Norrbotten och besöker annan ort inom länet

Huvudprincipen är att personen tar med sig sina hjälpmedel vid besök inom länet. Är detta inte möjligt ska hjälpmedelsanvändaren i god tid innan resan kontakta sin förskrivare som undersöker möjligheten att låna hjälpmedel på besöksorten. Förskrivaren ska kontakta hjälpmedelskonsulent inom NLL för rådgivning.

Hjälpmedel till fritidsbostad

Hjälpmedel till fritidsbostad är personens eget ansvar och kan inte förskrivast.

Hyra av hjälpmedel för privatpersoner

Det är möjligt för privatpersoner att själv hyra vissa enklare hjälpmedel för tillfälligt behov från Länservice. Se Hjälpmedelsportalen.

Personer som flyttar inom länet

Då en person flyttar inom länet tar han/hon med sig sina hjälpmedel. Personen ansvarar själv för flytt av hjälpmedel. Hjälpmedelsanvändaren ska kontakta sin förskrivare och meddela den förestående flyttningen. Förskrivaren överrapporterar de aktuella hjälpmedlen och uppföljningsansvaret till den nya förskrivaren. Betalningsansvaret flyttas över till mottagande enhet.

Personer som flyttar till länet

Se särskild rutinbeskrivning (Flytt ärenden till och från länet) på Hjälpmedelsportalen.

Personer som flyttar till annat län

Då en person flyttar från Norrbotten ska personen kontakta sin förskrivare. Förskrivaren kan samråda med hjälpmedelskonsulent. Huvudprincipen är att endast nödvändiga hjälpmedel tas med. Äganderätten för de hjälpmedel som får medföras tillfaller patientens nya landsting/kommun (motsvarande) med krav på ekonomisk ersättning. Se särskild rutinbeskrivning (Flytt ärenden till och från länet) på Hjälpmedelsportalen.

Hjälpmedel till svensk medborgare bosatt i utlandet och vid vistelse utomlands

Svenska medborgare, som är bosatta utomlands, men som var bosatta inom länet vid utflyttningen, kan få hjälpmedel förskrivna i samband med personligt besök hos ansvarig förskrivare.

Kostnadsansvaret stannar hos vårdgivaren. Kostnader som uppkommer i samband med att hjälpmedel transporteras till/från, eller används i utlandet ersätts inte av vårdgivaren. Hjälpmedel som kräver fortlöpande teknisk service kan inte förskrivas för användning utomlands. Detta gäller även hjälpmedel som kräver någon form av montering i bostad eller dylikt.

Förskrivning och utlämning av hjälpmedel till utlandssvensk i samband med vård för akut sjukdom eller skada som uppkommit under vistelsen här i landet sker genom det vårdgivande sjukhusets försorg.

Hjälpmedel till utländsk medborgare bosatt och/eller arbetar i Sverige

Utländska medborgare med uppehållstillstånd längre tid än ett år och stadigvarande bosättning inom Norrbottens län får hjälpmedel förskrivna enligt de regler som gäller för bosatta svenska medborgare. Ansvarig vårdgivare är kostnadsansvarig för förskrivna hjälpmedel.

En person som är bosatt i ett annat EU/EES-land och arbetar i Sverige har rätt till hjälpmedel på samma sätt som om den vore bosatt här. Försäkringskassan ersätter vårdgivaren om personen är registrerad i försäkringskassan eller har rätt att registreras.

Landstinget: Information finns att läsa i avgiftshandboken.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk.

Hjälpmedel till utländsk medborgare på tillfälligt besök

Utländska medborgare på tillfälligt besök är inte berättigade till att kostnadsfritt låna hjälpmedel. En person som tillfälligt vistas i Sverige och kan visa upp EU-kortet har rätt till sådana hjälpmedel som bedöms nödvändiga.

Landstinget: Information finns att läsa i avgiftshandboken.

Kommunerna: Se respektive kommuns regelverk.

Hjälpmedel till asylsökande och flyktingar

Enligt Hälso- och sjukvårdslagen 3b och 18b §§ ska landstinget och kommunerna erbjuda habilitering, rehabilitering, hjälpmedel då personen blivit bosatt inom länet.

Landstinget är skyldig att erbjuda sjukvård till asylsökande och flyktingar som vistas i landet utan att vara bosatta om de omedelbart behöver sådan. Det är den vårdansvarige läkaren som utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet bedömer om omedelbar vård eller vård som inte kan anstå föreligger. Omedelbar vård eller vård som inte kan anstå kan vid behov vara lån av rullstol eller andra hjälpmedel.

Asylsökande och andra utländska medborgare som sökt uppehållstillstånd för bosättning i Sverige är inte folkbokförda här och landstingen har begränsad skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård till dessa, samt mot övriga

personer som vistas i Sverige. När utlänningar fått uppehållstillstånd och tagits emot i en kommun och folkbokförts där har emellertid landstinget/kommunerna samma skyldigheter mot dem som mot övriga personer bosatta i landet.

Asylsökande barn under 18 år har rätt till samma hälso- och sjukvård som barn som är bosatta i Sverige. Ett barn med funktionshinder bör få sådan hjälp att funktionshindret underlättas, t ex habilitering, rehabilitering och hjälpmedel.

Asyl- och flyktingsjukvård i Norrbottens läns landsting

Division primärvård ansvarar för flyktingverksamheten. Rekommendation och utprovning av lämpligt hjälpmedel kan göras av landstingets förskrivare. Kostnaderna betalas centralt av primärvården.

Mer information finns att läsa på primärvårdens informations sida.

Utrustning

Hjälpmiddel som används som utrustning i verksamheten betraktas inte som personliga hjälpmedel. Dessa produkter är verksamhetens ansvar.

Utlåning av hjälpmedel till annan person.

Hjälpmiddel är förskrivet efter individuell behovsbedömning och kan inte lånas ut till annan patient på grund av säkerhetsskäl.

Återlämning av hjälpmedel

Förskrivna hjälpmedel ska återlämnas så snart behovet upphört. Återlämning sker i samråd med patient och/eller anhörig/personal. De hjälpmedel som återlämnas ska vara rengjorda. Se Länservice rutiner.